

Afvalbeleidsvisie

Concept

Laat grondstof
geen afval zijn

Inhoudsopgave

1. Een gezamenlijke afvalvisie	3
2. Ieder zijn verantwoordelijkheid	7
3. Meer waarde uit afval halen	11
4. Stapsgewijs naar een schonere gemeente	17
5. Afval scheiden is heel normaal	27
6. Inzetten op een inhaalslag	33
7. Wat zijn de financiële consequenties	35
Bijlagen	38

Leeswijzer

Dit afvalbeleid bestaat uit verschillende hoofdstukken die de kaders, visie, doelstellingen en maatregelen voor het afvalbeleid van de komende jaren weergeven. In de hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 stellen we de kaders. Waarom is het beleid nodig en wie zijn daar bij betrokken? Vervolgens leest u in hoofdstuk 3 wat de visie van ons als gemeente Enschede is en de doelstellingen die daarbij horen. Daarna is het de beurt aan de praktijk. Met de maatregelen in hoofdstuk 4, de communicatie daaromheen in hoofdstuk 5, de handhaving in hoofdstuk 6 en de financiële kant van het verhaal in hoofdstuk 7.

Inleiding

1. Een gezamenlijke afvalvisie

Dit is de afvalvisie van de gemeente Enschede. Met deze visie, de afgeleide doelen en een beschrijving van de stappen die we willen zetten, leveren wij een belangrijke bijdrage aan de Toekomstvisie 2020 van Enschede: een leefbare, groene, duurzame stad waar iedereen die er woont graag verblijft. Ook dragen wij bij aan de duurzaamheidsvisie door een vermindering van de CO₂-uitstoot (zie bijlage 3).

1.1 Afval en duurzaamheid aan elkaar koppelen

Duurzaamheidsdoelstellingen gemeente Enschede

- In 2020 wil de gemeente Enschede een CO₂-reductie van dertig procent ten opzichte van het jaar 1990 bereiken.
- Twintig procent van het totale energiegebruik bestaat uit duurzame energie.

Als gemeente Enschede hebben we al jarenlang een scheidingsresultaat van rond de veertig procent. Met verschillende maatregelen probeerden we dit scheidingsresultaat te verhogen. Zo kunnen inwoners van de gemeente sinds begin 2010 kunststofverpakkingsmateriaal (kvm) gescheiden aanbieden. Voorlopig verbeterden deze maatregelen het scheidingsresultaat niet. Dit willen we aanpakken, want een hoog scheidingsresultaat levert een positieve bijdrage aan vermindering van de CO₂-uitstoot en daarmee aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Enschede.

Om duurzaam afvalbeheer structureel vorm te geven, is het belangrijk een visie te hebben en de stip op de horizon vast te leggen. Deze afvalbeleidsvisie met een integrale aanpak ontbrak tot nu toe. De Raad vroeg bij de behandeling van de kadernota in juli 2010 via een motie om afval en duurzaamheid aan elkaar te koppelen. Het College gaf in januari 2011 de opdracht om een visie over afval te ontwikkelen. Met gecombineerde maatregelen, ondersteund met communicatie, willen we samen met al onze inwoners en partners het scheidingsresultaat verbeteren. Uiteraard zijn gelijkblijvende kosten en de service richting burger hierbij belangrijke voorwaarden. Er zijn steeds meer ontwikkelingen zichtbaar, waarbij afzonderlijke afvalstromen als grondstof voor een nieuw product dienen. Het opnieuw inzetten van afval als grondstof is duurzaam, draagt bij aan de CO₂-reductie en levert daarnaast steeds meer geld op. Laten we samen met onze partners en inwoners deze waarde eruit halen, onder het motto 'Afval scheiden is heel gewoon!'.

1.2 Een gedeelde visie door samenwerking

De afvalvisie, die het College op 25 januari 2011 besloot te ontwikkelen, kwam middels een pilot via een interactief proces met de Raad tot stand. Deze visie is dan ook het resultaat van samenwerking met woordvoerders van de verschillende fracties. Daarnaast vond er een onderzoek plaats onder onze burgers via het Enschede-panel over de vraag wat zij nodig hebben om een wezenlijke bijdrage te kunnen leveren aan een betere afvalscheiding, een schone stad en een goede service. Ook was onze partner Twente Milieu nauw betrokken bij de totstandkoming van deze visie.

In het randprogramma van 7 maart 2011 legden we de Raad een aantal scenario's voor het nieuwe afvalbeleid voor. De reacties hierop maakten nogal wat los, zowel bij het bestuur als bij de inwoners van de stad. Dit leerde ons dat we het proces zorgvuldig moeten opbouwen en dat we de burger en de Raad deelgenoot moeten maken van het proces. Eén van de uitkomsten van de pilot met de Raad is dat we verwachten meer resultaten te kunnen bereiken door uit te gaan van een groeiproces, waarbij we stap voor stap de inzameling van afval aanpassen. We zijn afgestapt van de eerder ingeslagen weg om de Raad te laten kiezen uit scenario's. Dit groeiproces maakt het mogelijk om de inwoners van Enschede geleidelijk te laten wennen aan de veranderingen en hen te betrekken bij de benodigde maatregelen om de gestelde doelen te halen.

1.3 Welk afval valt binnen deze visie?

Deze afvalvisie gaat over de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Huishoudelijk afval is afval dat ontstaat uit particuliere huishoudens. De kosten die gemaakt worden voor de inzameling en verwerking van dit afval financieren we uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing.

Buiten deze visie vallen:

- **Bedrijfsafval**

Bedrijfsafval is afval dat ontstaat bij bedrijven en evenementen. De wijze waarop een bedrijf moet omgaan met bedrijfsafval wordt geregeld via de milieuwetgeving. Voor evenementen geldt dat een en ander geregeld is in het handhavingsbeleid en het beleid voor evenementenvergunningen.

- **Zwerfafval**

Zwerfafval is afval dat mensen bewust of onbewust weggooien of achterlaten op plaatsen die daar niet voor bestemd zijn. Dit afval bestaat voornamelijk uit verpakkingsmateriaal (zoals blikjes en flesjes), sigarettenpeuken, kauwgomresten en gebruiksgoederen (zoals folders en tissues). Het is lastig om te bepalen welk aandeel van het zwerfafval uit huishoudelijk afval bestaat. Vooralsnog schatten we in dat zo'n twintig tot dertig procent van het zwerfafval huishoudelijk afval is. Omdat het merendeel van het zwerfvuil geen huishoudelijk afval is, pakken we de problematiek rond zwerfafval via een ander traject op.

Anders is het met illegale dumping van afval. Bij illegale dumping gaat het om grotere hoeveelheden afval waarbij degene die het afval kwijt wil er

zeer bewust voor kiest om het afval niet via de geëigende weg af te voeren, maar om het achter te laten in de openbare ruimte. Het afval kan zowel uit huishoudelijk als uit bedrijfsafval bestaan. Ook het bijplaatsen van afval bij inzamelvoorzieningen valt onder illegale dumping. Omdat het hier vaak om huishoudelijk afval gaat, valt illegale dumping wel binnen deze afvalvisie.

Speelveld inzameling en verwerking

2. Ieder zijn verantwoordelijkheid

Een goed afvalbeleid is het resultaat van het nemen van je verantwoordelijkheid als gemeenten en het zoeken naar samenwerkingspartners die dezelfde doelen nastreven. In dit hoofdstuk leest u welke taken en verantwoordelijkheden wij als gemeente hebben en hoe we de samenwerking vormgeven.

2.1 Wat zijn de verantwoordelijkheden van de gemeente?

Als gemeente moeten we rekening houden met het Landelijk afvalbeheerplan 2 2009-2021 waarin het totale Nederlandse afvalbeleid is vastgelegd. Binnen deze kaders kunnen we met name invloed uitoefenen op de (gescheiden) inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. De grootte van deze invloed is afhankelijk van wat we als gemeente in eigen hand houden en wat we uitbesteden. In mindere mate hebben we invloed op afvalpreventie. Het bedrijfsleven is verantwoordelijk voor het voorkomen van het ontstaan van afvalstoffen en een juist beheer daarvan. De centrale overheid regelt dit via de 'producentenverantwoordelijkheid'. Dit houdt in dat de producenten tegen een vergoeding het ingezamelde materiaal ophalen en afvoeren of aanwijzen waar het ingezamelde materiaal naar toe moet. Ook burgers hebben een verantwoordelijkheid. Zij moeten het afval scheiden en aanbieden op de wijze zoals de gemeente dit vaststelde in de afvalstoffenverordening. De landelijke overheid heeft momenteel bijzondere aandacht voor de doelgroep consumenten. Door voorlichting wil zij bewustwording van preventie en afvalscheiding bevorderen, om het nog meer mensen bewust te maken van het belang van het scheiden van afval. Een verdere verdieping van de taken van de gemeenten met betrekking tot de inzameling van huishoudelijk afval vindt u in bijlage 1.

2.2 Met welke partners werken we samen?

Binnen de gemeente Enschede werken we samen met verschillende partijen om afval in te zamelen en te verwerken. Deze partners zijn:

Twente Milieu N.V.

Deze partner zamelt nagenoeg al het huishoudelijk in. Uitzondering hierop is textiel. Enschede is samen met vijf andere gemeenten aandeelhouder van Twente Milieu en via de Afvalstoffenverordening is geregeld dat Twente Milieu het alleenrecht heeft om afval in te zamelen. Over de wijze waarop dit bedrijf het afval inzamelt, maakten we in de dienstverleningsovereenkomst afspraken. Twente Milieu mag in opdracht van de aangesloten gemeenten een groot aantal ingezamelde stromen voor wat betreft verwerking in de markt wegzetten. Stromen die vallen onder producentenverantwoordelijkheid (zoals elektrische en elektronische apparatuur en kvm) en de stromen die verplicht moeten worden aangeleverd bij Twence horen daar niet bij.

Twence Afval en Energie

Twence verwerkt het brandbaar (grof) restafval en het gft-afval. Dit zijn de zogeheten gebonden stromen (stromen die de aangesloten gemeenten verplicht moeten aanleveren bij Twence. Het bedrijf verbrandt het restafval met hoogwaardige energieopwekking en composteert het gft-afval afkomstig van de regionale gemeenten. Sinds 2011 is er een vergister bijgekomen die vol gecontracteerd is met grotendeels gft-afval van andere gemeenten. Deze nieuwe installatie, die een capaciteit heeft van 40.000 ton per jaar, is geïntegreerd met de bestaande composteerinstallatie.

In 1992 is er een verbrandingsinstallatie gebouwd in Twente, omdat de provinciale grenzen destijds (dit is nu niet meer het geval) gesloten waren voor afvalstromen. De bouw van de eerste- en tweedelijns verbrandingsinstallatie was alleen mogelijk als gemeenten financieel garant stonden. Dit heeft onder meer geresulteerd in een contract met een verplichting tot levering van restafval aan Twence tot 2022 (overigens is de verbrandingsinstallatie zelf in 2017 afgeschreven en de gebouwen waarin de installatie zich bevindt in 2027).

In het Strategisch plan herziening aandeelhouderschap Twence van mei 2009 staat dat gemeenten gezamenlijk gaan voor een sterk Twence. Hierbij is afgesproken dat al het gft-afval en brandbaar (grof) restafval naar Twence gaan en dat gemeenten hierop toe moeten zien.

Andere partijen

We hebben ook met allerlei andere partners te maken. Dit zijn onder andere Kringloopbedrijf het Goed en de huis-aan-huis-inzamelaarsstichting Manege het Roessingh en Reshare, de woningcorporaties waar afspraken mee zijn gemaakt voor ondergrondse inzameling van het restafval en contractpartners, bijvoorbeeld in het kader van producentenverantwoordelijkheid .

2.3 Hoe werken we samen?

Een deel van de contracten met betrekking tot inzameling en verwerking lopen af of zijn al afgelopen. Twente Milieu zette verschillende afvalstromen opnieuw in de markt. Voor de meeste afvalstromen bedongen we de afgelopen jaren een betere afzetprijs dan wel opbrengstprijis. Goed contractbeheer is hierom noodzakelijk.

De Twentse gemeenten werden per 1 november 2011 individueel aandeelhouder van Twence. Twence stelt samen met de gemeenten een strategisch beleidsplan Twence 2012-2015 op. Samen met Twence moeten we een goede balans vinden tussen Twence als energieleverancier en de verwachte vermindering van de hoeveelheid restafval (afvalloze samenleving) door inzet van afval als grondstof.

Bovenstaande maakt het noodzakelijk dat Twence, Twente Milieu en de gemeenten streven naar optimalisatie betreffende de verwerking van afvalstromen. Een goede samenwerking tussen partijen is hierbij van belang.

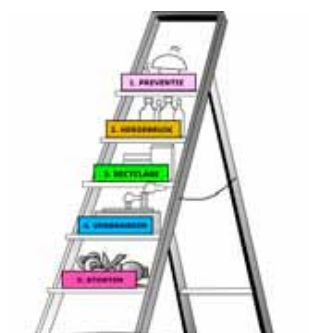
Visie 2020

3. Meer waarde uit afval halen

In dit hoofdstuk leest u wat de visie van de Gemeente Enschede op afval is voor 2020. Welke doelstellingen hebben we en wat is het kader bij die doelstellingen? Deze visie formuleerden we op basis van wettelijke en beleidsmatige randvoorwaarden, de huidige stand van zaken en te verwachten ontwikkelingen. Meer hierover leest u ook in de bijlagen 1 tot en met 4. De kaders, de huidige stand van zaken, de waar te nemen ontwikkelingen en de wensen vanuit de Raad en de samenleving samen leiden tot deze afvalvisie van Enschede.

3.1 Kaders en ontwikkelingen

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen zoals is vastgelegd in de Wet milieubeheer. In het door het Rijk vastgestelde Landelijk Afvalbeheerplan 2 2009-2021 (LAP 2) is als doelstelling opgenomen dat zestig procent van het huishoudelijk afval nuttig moet worden toegepast. Voor de verwerking van het afval schrijft het LAP 2 een voorkeursvolgorde voor. In de volksmond noemen we deze voorkeursvolgorde ook wel 'de ladder van Lansink' (zie afbeelding).

Ladder van Lansink

Als we kijken naar trends en ontwikkelingen dan is de verwachting dat de vraag naar afzonderlijke zuivere afvalstromen steeds meer toeneemt. Zuivere afvalstromen zijn in te zetten als grondstof voor nieuwe producten. Grondstoffen worden schaars, dus het belang van de inzet van afval als

grondstof wordt groter, is duurzamer en levert meer geld op. Technische ontwikkelingen zullen zich hierop richten. Daarnaast denken we steeds meer in ketengericht afvalbeleid. Dat houdt in dat er in de ontwerpfase van een product al wordt nagedacht over de afvalfase. Een uitgebreide beschrijving van de ontwikkelingen is te vinden in bijlage 4.

Ook het LAP 2 zet in op ketengericht afvalbeheer. Het gevolg is dat er steeds minder restafval (alles wat niet gescheiden wordt aangeleverd) overblijft en wordt verbrand (met energieopwekking). Door het steeds kleinere aanbod van restafval is er sprake van overcapaciteit van afvalverbrandingsinstallaties in Nederland.

3.2 *Waar willen we in 2020 staan?*

In 2020 worden in de stad Enschede alleen grondstoffen ingezameld. De Enschedese samenleving weet afval op waarde te schatten en levert een positieve bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de stad. Samen met partners en inwoners is een optimale vorm van grondstofbeheer gerealiseerd, waarbij ingespeeld is op innovatieve ontwikkelingen. Enschede is hiermee een opgeruimde en leefbare stad!

3.3 Wat willen we de komende jaren bereiken?

Bovenstaande visie vertaalden we in de volgende doelstellingen.

Zestig procent afvalscheiding in 2020

Meer gescheiden afval levert een CO₂-besparing op. Ook wordt gescheiden afval opnieuw ingezet als grondstof voor een nieuw product. Dit betekent minder verspilling van onze fossiele brandstoffen. Meer gescheiden afval levert dan ook een belangrijke bijdrage aan het duurzaamheidsbeleid van de gemeente. Het is daarom belangrijk dat we het scheidingspercentage verhogen. Ook landelijk is afvalscheiding een speerpunt: Het kabinet streeft deze kabinetsperiode naar een scheidingspercentage van 60 tot 65 procent. De gemeente Enschede heeft nog een flinke inhaalslag te maken om dat scheidingsresultaat te bereiken en daarmee onze ambities te bereiken. Ten opzichte van de kabinetsdoelstelling, is de Enschedese doelstelling om van de huidige 40% naar 48% afvalscheiding te gaan in 2015 ambitieus.

Service optimaliseren tegen gelijkblijvende kosten

Afval gescheiden inzamelen moet voor iedere inwoner eenvoudig zijn. In gesprek met partners en inwoners willen we een optimale inzamelstructuur realiseren, waarbij we ook inspelen op innovatieve ontwikkelingen. Hierbij willen we het serviceniveau voor de inwoners van Enschede optimaliseren, bijvoorbeeld door uitbreiding, dan wel aanpassing van bepaalde inzamelvoorzieningen en via communicatie. Daarnaast moet het voor hen nog eenvoudiger worden om informatie over afval te vinden, vragen over afval beantwoord te krijgen en meldingen en signalen door te geven, bijvoorbeeld via social media.

De verwerkingskosten van gescheiden afval liggen lager dan het verbrandingsstarief van niet gescheiden afval. Als we meer afval gescheiden inzamelen, verwachten we dat de kosten op termijn zullen dalen. Daarentegen lopen de investeringen om tot de inzamelstructuur te komen vooruit op die besparingen. We zoeken naar een goede balans tussen kosten en baten. In ieder geval mag realisatie van de visie en doelstellingen niet leiden tot een kostenverhoging (= verhoging van de heffing) voor de burger. Normale indexering als gevolg van inflatie blijft wel mogelijk. Ook aan het kwijtscheldingsbeleid wordt in deze collegeperiode niet getornd.

Minder afval in de openbare ruimte

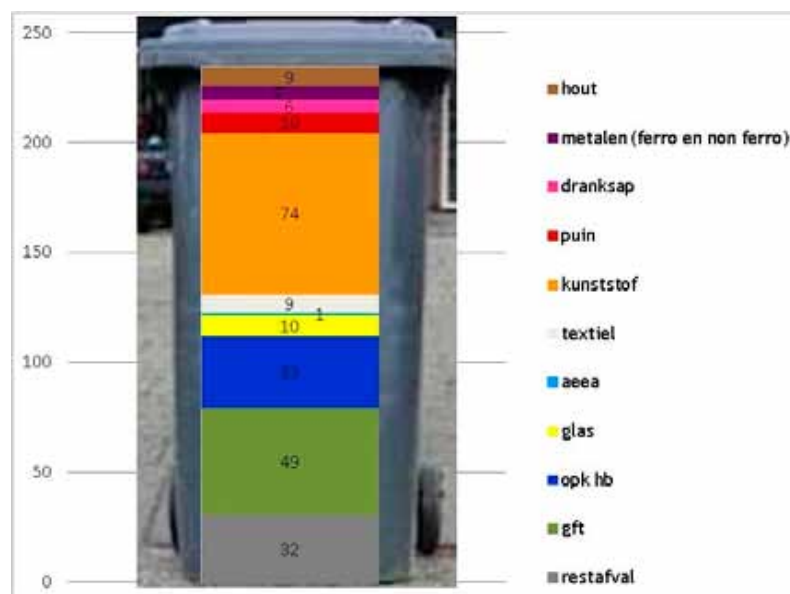
Ergernis over afval in de openbare ruimte staat in de top 3 van ergernissen binnen de Enschedese samenleving. Om van Enschede een leefbare en opgeruimde stad te maken, is het een belangrijke voorwaarde dat de afvalvoorzieningen in de openbare ruimte er mooi en verzorgd uitzien en functioneren. Dit draagt bij aan de toegankelijkheid van de voorzieningen. Een schone omgeving vervuult minder snel dan een smerige omgeving. Als inwoners optimaal gebruik maken van de voorzieningen, leidt dit tot minder afval in de openbare ruimte.

3.4 Waar staan we nu met de doelstellingen?

Afvalscheiding

Al jaren zamelen we in Enschede zo'n veertig procent van de totale hoeveelheid huishoudelijk afval gescheiden in.

Het gemiddelde voor gemeenten van dezelfde stedelijkheidsklasse ligt op de vijftig procent. Winst kunnen we behalen bij het scheiden van de stromen kvm (kunststofverpakkingsmateriaal), groente-, fruit- en tuin-afval (gft-afval), oud papier en karton. In 2010 zat er per inwoner nog 74 kilo kvm, 32 kilo gft en 33 kilo oud papier en karton in het restafval. Ondanks dat we momenteel achterblijven bij anderen gemeenten, zetten we in op de ambitieuze doelstelling van zestig procent scheiding in 2020.

Als we zestig procent afvalscheiding behalen verminderen we de CO2-uitstoot met 17.000 ton ten opzichte van de huidige situatie. Dit getal baseren we op aannames over het aantal kilo's dat we per afvalstroom meer scheiden bij het behalen van de doelstelling. Stromen als oud papier en karton, kvm en textiel dragen het meeste bij aan CO2-reductie. Daarnaast levert het nascheiden van het grof afval ook een belangrijke bijdrage aan de vermindering van de CO2-uitstoot. Zestig procent afvalscheiding draagt voor ruim vijf procent bij aan de duurzaamheidsdoelstelling van de stad (310.000 ton CO2-reductie).

Service en kosten

De benchmark van het Agentschap NL, waarin een vergelijking met andere gemeenten van dezelfde stedelijkheidsklasse is gemaakt, blijkt dat we in Enschede wat minder haal- en brengfaciliteiten hebben dan gemiddeld. Ook kunnen we meer inzetten op het stimuleren van afvalscheiding.

Uit het eerder benoemde afvalonderzoek dat onder de inwoners van Enschede is gehouden, blijkt dat inwoners het liefst zouden zien dat we het

kvm huis aan huis ophalen. Daarnaast vinden ze het belangrijk dat ze glas en textiel dichtbij een winkelcentrum of in de eigen buurt kunnen wegbrengen. Gemiddeld gaven zij een 8,1 als cijfer voor het belang van afval scheiden. Momenteel is een groot deel van onze inzamelvoorzieningen, zoals de glasbakken en de containers voor inzameling van textiel aan vernieuwing toe. Als we er in slagen de haal- en brengvoorzieningen op niveau te brengen maken we een belangrijke stap voor de optimalisatie van de service. Een ander doel is het verbreden van de communicatie om inwoners te motiveren nog meer afval te scheiden.

In het tevredenheidsonderzoek uitgevoerd in 2010 krijgt de afvalinzameling gemiddeld een ruime voldoende (een 7,2). Een conclusie van dit onderzoek is dat de tevredenheid toeneemt als we de informatievoorziening over afvalinzameling uitbreiden.

Om inwoners meer gebruik te laten maken van onze inzamelstructuur, moeten we deze optimaliseren. We namen veel maatregelen de afgelopen jaren, die nog niet het resultaat hebben wat we hoopten. Het scheidingsresultaat ligt al jarenlang op hetzelfde. Onze focus bij de verbetering moet liggen op het meer gescheiden aanbieden van afvalstromen. Optimalisatie betekent het doen van investeringen. Deze investeringen lopen vooruit op de te verwachten besparingen. Momenteel zijn de afvalbeheerskosten in Enschede hoger (203 euro) dan gemiddeld voor gemeenten met een gelijke stedelijkheidsklasse (188 euro). Als we het restafvalaanbod en verbrandingskosten verminderen, verlagen we deze kosten. De inwoners van Enschede gaven in het afvalonderzoek dat in het kader van deze visie is uitgevoerd aan, dat ze graag de afvalstoffenheffing omlaag zien gaan als er sprake is van een positieve opbrengst. Indien dit in de toekomst het geval zal zijn, bekijken we de mogelijkheid om inwoners te belonen.

Minder afval in de openbare ruimte

Inwoners van Enschede noemen het aanpakken van afval dat bij afvalcontainers wordt bijgezet in hun top 3 van prioriteiten in het kader van de afvalvisie. Hier komen ook veel klachten over binnen bij de gemeentelijke organisatie en Twente milieu. Hieruit kunnen we opmaken dat zij een schone openbare ruimte belangrijk vinden. Ook zoeken burgers steeds meer de media op. Als gevolg van overgang van blokcontainers naar ondergrondse containers zijn bijplaatsingen meer zichtbaar geworden in het straatbeeld. Om een schone en gezonde leefomgeving te creëren, is het van belang dat de stad schoon is en dat er geen afval bij container wordt gedumpt. Een verdere verdieping van de huidige situatie vindt u in bijlage 2.

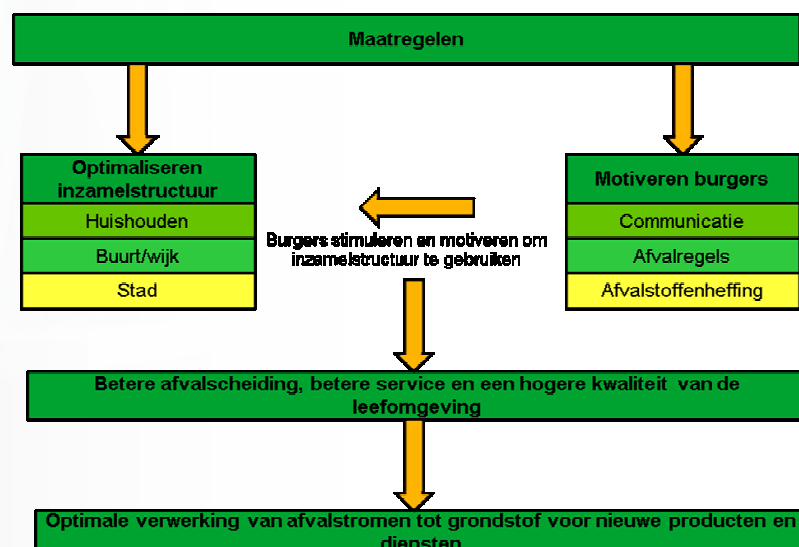
Aanpak en maatregelen

4. Stapsgewijs naar een schonere gemeente

Met deze visie zetten we een stip op de horizon. 2020 lijkt ver weg, toch is het belangrijk te definiëren waar we met onze partners en inwoners naar toe willen. En om deze doelen te realiseren, nemen we de komende jaren verschillende maatregelen. In dit hoofdstuk leest u wat deze maatregelen zijn, wanneer we ze uitvoeren en wat we er van verwachten.

4.1 Stap voor stap

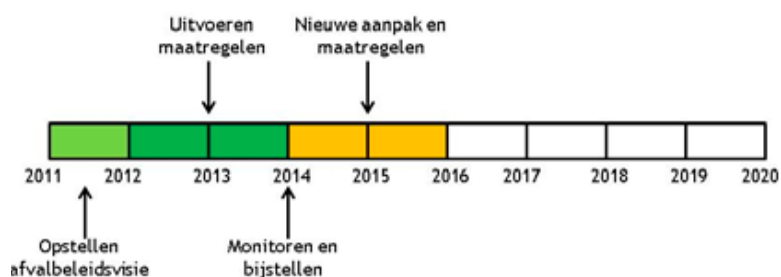
We formuleren hier geen compleet pakket aan maatregelen tot 2020. De reis naar 2020 is een groeiproces waarbij we stap voor stap de inzameling van huishoudelijk afval optimaliseren. We betrekken onze burgers nadrukkelijk bij deze stappen. Maatregelen die we nemen, kunnen betrekking hebben op de inzamelstructuur, de sturingsinstrumenten zoals communicatie en afvalregels en de verwerking van afvalstromen. Dit totale pakket aan maatregelen moet er toe leiden dat we samen meer afval scheiden.

Naast dat we de inzamelstructuur optimaliseren, is het belangrijk dat inwoners van Enschede er ook daadwerkelijk gebruikmaken. We gaan actief communiceren waarbij we inzetten op gedragsverandering: de burgers moeten het normaal vinden om afval te scheiden. Hierover leest u meer in het volgende hoofdstuk. Er zijn ook afvalregels nodig die aangeven op welke wijze het afval in de gemeente Enschede moet worden aangeboden.

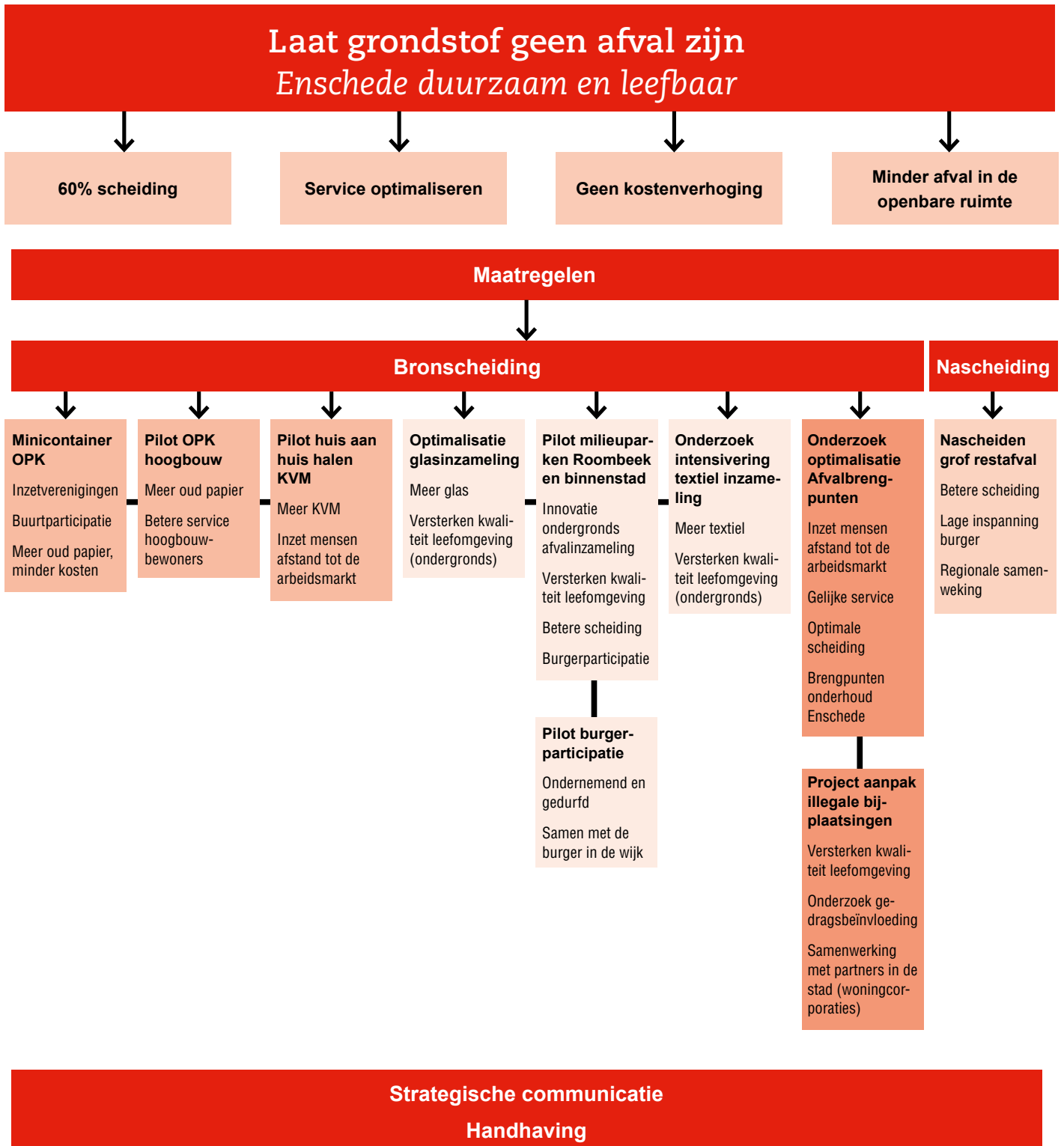
4.2 Uitvoeren, evalueren en doorpakken

Uit de analyse van de huidige situatie en het onderzoek onder de inwoners van Enschede kwamen diverse aandachtspunten met betrekking tot de afvalinzameling naar voren. Ook onderzoeken we een aantal onderdelen nader om er in de toekomst op in te kunnen spelen. In dit hoofdstuk leest u de maatregelen en onderzoeken voor de komende twee jaar. Deze leggen we als aparte voorstellen zo nodig ter besluitvorming aan de Raad voor om ze vervolgens in te voeren. Als na twee jaar alle voorgestelde maatregelen zijn uitgevoerd, bekijken we de nieuwe stand van zaken. Hoe ver staat de gemeente Enschede nog van de doelstellingen af? Welke ontwikkelingen zijn er? Vanuit dat punt kijken we welke stappen we verder nog kunnen zetten. Deze stappen resulteren zo nodig in nieuwe maatregelen. Zo werken we toe naar realisatie van de visie. We hopen onze doelstellingen snel te realiseren. Het liefst al voor 2020.

4.3 Het te volgen pad

Op de volgende pagina's zijn in een overzicht de visie, de doelen en de maatregelen samengevat. De maatregelen die we de eerste twee jaar willen nemen, zijn vervolgens beschreven.

Huis-aan-huis inzameling

1. Minicontainer voor oud papier en karton

Resultaat: Raadsvoorstel betreffende invoering minicontainer voor oud papier en karton.

Planning: December 2011.

Kosten: De kosten voor aanschaf van minicontainers voor oud papier bedragen 1,6 miljoen euro (inclusief de pilot oud papier en karton voor hoogbouw). Dit is exclusief eventuele opbrengsten ten gevolge van de extra ingezamelde hoeveelheid oud papier.

Als eerste stap naar meer afvalscheiding ligt de introductie van de minicontainer voor oud papier en karton voor de hand. Uit de evaluatie van de pilot 'inzameling van oud papier en karton door middel van minicontainers' is gebleken dat de inzameling met minicontainers een wezenlijke bijdrage levert aan verbetering van het scheidingsresultaat (de meeropbrengst was zo'n 38 procent). Zoals uit de huidige situatie blijkt, is er nog veel papier in het restafval aanwezig. Met de stadsbrede invoering van een minicontainer voor oud papier en karton is de verwachting dat het ingezamelde papier met 35 procent toeneemt. De inzet van verenigingen en scholen bij de inzameling van oud papier en karton is van groot belang. Zij hebben een belangrijke maatschappelijke functie in de stad en zijn veelal het hart van de wijk.

2. Pilot oud papier en karton voor hoogbouw

Resultaat: Raadsvoorstel betreffende proef inzameling oud papier en karton bij hoogbouw door middel van ondergrondse containers.

Planning: December 2011.

Kosten: De aanschaf en plaatsing van vijf ondergrondse containers bedraagt 10.000 euro per container exclusief BTW (prijspeil 2011). Dit is exclusief de eventuele extra opbrengst en de lediging van de containers.

Van het restafval van hoogbouw is vijftien tot twintig procent oud papier en karton. Als we de minicontainer voor laagbouw stadsbreed invoeren, rijst ook de vraag hoe we moeten omgaan met de papierinzameling bij hoogbouw. Permanent bovengrondse containers plaatsen is niet wenselijk vanwege de beeldkwaliteit. Ondergrondse containers zijn een dure optie en kunnen alleen rendabel zijn als de papieropbrengst goed is. Daarom houden we een proef met ondergrondse containers voor oud papier en karton bij hoogbouw op vijf locaties verspreid in de stad. Op basis van de resultaten van deze proef kunnen we een besluit nemen of we bij meerdere hoogbouwlocaties ondergrondse containers voor oud papier en karton kunnen plaatsen. Overigens zijn ervaringen van andere gemeenten met ondergrondse containers voor oud papier en karton positief.

3. Pilot huis aan huis kunststofverpakkingsmateriaal (kvm)

Resultaat: Evaluatie proef inclusief voorstel vervolg. De Raad wordt geïnformeerd middels een brief. Daarnaast wordt een voorstel gedaan over de inzameling van kvm (indien er financiële consequenties zijn).

Planning: Tweede kwartaal 2012.

Kosten: De kosten voor huis-aan-huisinzameling zijn afhankelijk van de resultaten van de proef en de vergoeding. In het tweede kwartaal 2012 is hierover meer duidelijkheid.

Uit de sorteeranalyses blijkt dat er nog 74 kilo kvm per inwoner in het restafval zit. Op dit moment wordt er met de bovengrondse containers verspreid in de stad circa 7 kilo per huishouden in (dit is nog geen 3 kilo per inwoner) opgehaald. Momenteel vindt er in Deppenbroek een proef plaats met het huis aan huis inzamelen van kvm door Twente Milieu in samenwerking met de DCW. Daarbij zetten we mensen met een WSW-indicatie in (Wet Sociale Werkvoorziening). We zamelen het kvm één keer in de twee weken huis aan huis in met plastic zakken. De proef startte in maart 2011 en loopt één jaar. Met de proef willen we achterhalen of we het inzamelresultaat voor kvm kunnen verbeteren tegen aanvaardbare kosten en of we mensen met een wsw-indicatie in kunnen zetten bij de inzameling van kvm? We kunnen een haalsysteem kostenneutraal invoeren (op basis van de huidige inzamelvergoeding) vanaf ongeveer 21 kilo per huishouden. In het eerste kwartaal 2012 vindt er een tevredenheidsonderzoek plaats onder de bewoners in het proefgebied over de huis-aan-huisinzameling. Daarna vindt er een evaluatie plaats van de proef. Op dit moment loopt de huidige vergoeding van NedVang tot en met 2012. NedVang regisseert de gescheiden inzameling en recycling van de verschillende soorten verpakkingsafval in Nederland. Eind 2011 wordt bekendgemaakt hoe de vergoeding er na 2012 uit zal zien. Op basis van de evaluatie en de ontwikkelingen rond de vergoeding, wordt een voorstel gedaan aan de Raad over de kvm-inzameling.

Inzameling op wijkniveau

Onderstaande maatregelen met betrekking tot de optimalisatie van de glaszameling, de pilot milieuparken en het onderzoek naar de intensivering van de textielinzameling staan niet los van elkaar. We moeten streven naar zoveel mogelijk clustering van ondergrondse containers voor verschillende afvalstromen. De timing van de uitvoering van de maatregelen stemmen we daarom goed op elkaar af. Ook kijken we wat betreft hoogbouw zoveel mogelijk naar locaties met meerdere restafvalcontainers waarbij we een of meer restafvalcontainers kunnen vervangen voor een container voor een andere afvalstroom als oud papier en kvm.

4. Optimalisatie glaszameling

Resultaat: Raadsvoorstel betreffende vervanging en onderhoud ondergrondse glasbakken.

Planning: Begin tweede kwartaal 2012.

Kosten: Eenmalige overname glascontainers tegen boekwaarde kost naar schatting 100.000 euro. De containers passen we aan aan de huidige eisen. Vervolgens bedragen de jaarlijks geschatte leasekosten (inclusief onderhoud) 110.000 euro.

Enschede zamelt al jaren vijftien kilo glas per inwoner in. In het restafval zit nog tien kilo glas per inwoner. Om het scheiden van glas te stimuleren, is het belangrijk dat we de inzameling van glas optimaliseren. De glasbakken in de gemeente Enschede zijn op dit moment aan vernieuwing en eventueel verplaatsing toe. De glasbakken in de gemeente Enschede zijn in slechte staat. Glasbakken die er schoon en netjes uitzien maken het aantrekkelijk om glas gescheiden aan te bieden. Opknappen danwel vervangen van de glasbakken levert bovendien een belangrijke bijdrage aan de uitstraling van afvalvoorzieningen in de openbare ruimte.

We inventariseerden de huidige staat en de locaties van de glasbakken. Op basis daarvan maakt Twente Milieu een vervangings- en onderhoudsplan, waarmee we de glasbakken in de gemeente Enschede optimaliseren en blijvend onderhouden of deels vervangen. Locaties die niet meer actueel zijn, vervangen we door locaties die wel actueel zijn zoals bij nieuwe winkelcentra. Daarnaast houden we met de locatiekeuze rekening met de eventuele uitbreiding naar milieuparken. Denk daarbij aan een clustering van ondergrondse verzamelvoorzieningen voor meerdere afvalstromen (zie onderstaande maatregel pilot milieupark Roombeek en centrum). De containers waren eigendom van de VAOP (een coöperatieve vereniging van de gemeenten). De VAOP ging deze zomer failliet. Dit houdt mogelijk in dat wij de glasbakken tegen boekwaarde moeten overnemen. Vervolgens kan Twente Milieu de glasbakken daar waar nodig vervangen en onderhouden zodat we ze kunnen leasen van Twente Milieu.

5. Pilot 'milieuparken' in Roombeek en centrum

Resultaat: Realisatie van milieuparken in de binnenstad.

Planning: Tweede kwartaal 2012, evaluatie milieupark 'Roombeek' vindt plaats eind 2012.

Kosten: Kosten van 49.500 euro zijn reeds opgenomen in het eind-product Afvalstoffeninzameling. Mogelijk additionele kosten vanwege innovatieve ontwikkelingen (indien dit het geval is dan volgt een aanvullend collegevoorstel). Een deel van de kosten kan worden terugverdiend ten gevolge van meer opbrengst van gescheiden afvalstromen.

Het verhogen van het serviceniveau levert een positieve bijdrage aan het scheidingsresultaat. Door het voor burgers en winkelend publiek zo eenvoudig mogelijk te maken, stimuleren we het scheiden van afval. Daarom besloot het College om in februari 2011 een pilot 'milieuparken' uit te voeren in Roombeek en het centrum. Een milieupark is een plek met meerdere ondergrondse containers waar verschillende afvalstromen kunnen worden aangeboden. Het gaat hierbij onder andere om oud papier en karton, kvm, glas, textiel en eventueel kleine elektrische en elektronische apparatuur. In Roombeek is nabij het winkelcentrum 'De Brouwerij' het eerste milieupark (november 2011) gerealiseerd. In de binnenstad is het de bedoeling twee milieuparken te realiseren. Een mooie en schone binnenstad heeft een aantrekkelijke werking op bezoekers. Op dit moment staan verzamelcontainers her en der verspreid in het centrum. Er is een projectgroep opgericht voor realisering van twee milieuparken in de binnenstad. Innovaties betreffende ondergrondse afvalinzameling nemen we hierin mee. De locatiekeuze vindt plaats in samenspraak met betrokkenen.

Met de pilot kunnen we ervaring opdoen met ondergrondse inzameling van meerdere stromen naast elkaar. Na een jaar evalueren we of deze vorm van inzameling voor de verschillende stromen succesvol is. Als de resultaten goed zijn kijken we op welke locaties we nog meer milieuparken kunnen creëren. De inwoners van Enschede krijgen hierbij een actieve bijdrage. Zij zijn uiteindelijk de belangrijkste gebruikers.

6. Onderzoek optimalisatie textielinzameling

Resultaat: Collegevoorstel optimalisatie textielinzameling. De Raad wordt per brief geïnformeerd.

Planning: Tweede kwartaal 2012.

Kosten: Nader te bepalen.

Stichting Kringloopbedrijf het Goed zamelt het textiel in Enschede in via brengvoorzieningen. Daarnaast zamelen Stichting Manege het Roessingh en Reshare (voorheen Leger des Heils) 4 keer per jaar het textiel alternerend huis aan huis in. Het inzamelresultaat ligt al jarenlang op hetzelfde niveau. De brengvoorzieningen zijn bovengrondse containers met een gedateerde uitstraling. In de komende periode doen we onderzoek naar optimalisering van de inzameling en verwerking van het textiel en de wijze van uitvoering hiervan. Hierbij nemen we ook de kosten van inzameling en opbrengsten van textiel mee. Doel hiervan is het verhogen van de hoeveel-

heid textiel die gescheiden wordt ingezameld. Daarnaast onderzoeken we of de inzameling van textiel ook ondergronds kan. Dit versterkt de kwaliteit van de openbare ruimte. Als textielcontainers ondergronds gaan, zoeken we aansluiting bij de milieuparken.

7. Pilot burgerparticipatie

Resultaat: Collegevoorstel uitvoering pilots.

Planning: Continu.

Kosten: Nader te bepalen.

We betrekken de burgers van de gemeente meer bij de totstandkoming van beleidsbeslissingen in het kader van het afvalbeleid. Immers we vragen juist van de burger meer afval te scheiden. Samen met de burgers gaan we innovatieve ideeën ontwikkelen en uittesten. Te denken valt bijvoorbeeld aan een pilot in een wijk waarin de burgers bereid zijn de restafvalcontainer te gebruiken voor kvm.

Stadsniveau

8. Onderzoek optimaliseren afvalbrengpunten

Resultaat: Raadsvoorstel optimalisatie afvalbrengpunten.

Planning: Tweede kwartaal 2012.

Kosten: Nader te bepalen.

Vanuit de visie om meer afval te scheiden en de kosten laag te houden, is het stimuleren van brengen van grof afval gewenst. Op de afvalbrengpunten kunnen we afval beter scheiden en de inzamelkosten liggen lager dan bij een haalsysteem van de grove afvalstromen. De huidige afvalbrengpunten zijn door hun omvang beperkt in de mogelijkheid om het afval in meerdere fracties te scheiden dan momenteel gebeurt. Om het serviceniveau te verbeteren, is het noodzakelijk dat er sprake is van een comfortabel afvalbrengpunt met snelle doorlooptijden en weinig filevorming. Daarnaast moet de burger het afval op een aantrekkelijke en eenvoudige manier kwijt kunnen. In de komende periode doen we onderzoek naar de wijze waarop we de afvalbrengpunten kunnen optimaliseren. Hierbij kijken we naar de huidige én de gewenste situatie, waarbij het inzamelen van zoveel mogelijk gescheiden afvalstromen tegen acceptabele kosten leidend is. Daarnaast doen we aanbevelingen over hoe we op korte termijn bepaalde maatregelen kunnen doorvoeren, zoals verruiming van de openingstijden. Er ligt hierbij ook een nauwe relatie met de milieuparken.

9. Project illegale bijplaatsingen

Resultaat: Collegevoorstel pilots aanpak illegale bijplaatsing door middel van communicatie en handhaving.

Planning: Tweede kwartaal 2012.

Kosten: Nader te bepalen.

Een belangrijk doel van deze visie is een leefbare en opgeruimde stad. Inzamelvoorzieningen moeten schoon en aantrekkelijk zijn en de omgeving rondom deze containers moet er netjes uitzien. Op dit moment zijn er veel klachten over illegale bijplaatsingen. Ervaringen uit het land en gesprekken met Agentschap.nl, een landelijke organisatie ingesteld door het Rijk die onder andere subsidies beschikbaar stelt voor acties gericht op zwerfvuil, leert ons dat alleen een integrale benadering van het probleem leidt tot een structurele oplossing. Daarom stelde de afdeling Strategie en Beleid van het programma Leefomgeving een plan van aanpak op. Dit projectplan richt zich op een gecoördineerde aanpak en combineert inzet van communicatie en handhaving. Dit reeds opgestarte project heeft als belangrijkste resultaat:

- Een analyse van de oorzaak en omvang van het probleem.
- Verbetering kwaliteit werkprocessen en kwaliteit van de uitvoering.
- Benoeming van de grootste probleemlocaties (zogenoemde hot spot - locaties).
- Maatwerkoplossingen gericht op inzet van communicatie en handhaving,

10. Nascheiding grof restafval

Resultaat: Nieuwe verwerking (nascheiding grof restafval vanaf 2012).

Planning: 1 januari 2012.

Kosten: Niet van toepassing (kosten gelijk aan het huidige verbrandings-tarief).

Grof restafval dat wordt ingezameld bestaat uit verschillende afvalsoorten die kunnen worden hergebruikt en opnieuw ingezet kunnen worden als grondstof voor nieuwe producten of diensten. Op de afvalbrengpunten scheiden we zoveel mogelijk afval. De stromen die we hier niet kunnen scheiden, komen terecht in het grof huishoudelijk restafval. Dit afval wordt verbrand in de afvalverbrandingsinstallatie bij Twence.

In het grof restafval zijn nog veel waardevolle grondstoffen aanwezig. Het scheiden van grof huishoudelijk afval zal ook een belangrijke bijdrage leveren aan verbetering van het scheidingsresultaat. De eerste resultaten van een proef met nascheiding van grof restafval afkomstig van Twentse gemeenten in de Twentse Afvalscheidings Installatie (TAS) zijn positief. Door het grof huishoudelijk afval na te scheiden, halen we de belangrijkste grondstoffen uit dit afval voordat we het verbranden. Zo leveren we een positieve bijdrage aan de inzet van afval als grondstof en daarmee aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Enschede.

5. Afval scheiden is heel normaal

Bij het behalen van de doelstellingen van de afvalvisie is een grote rol weggelegd voor de inwoners van Enschede. Zij moeten tenslotte meer gaan scheiden. Communicatie is daarom een belangrijke factor bij het uitdragen van dit beleid. In dit hoofdstuk leest u hoe we communicatie gaan inzetten om onze doelstellingen te behalen.

5.1 Burgers prikkelen

Communicatie moet de maatregelen van de visie ondersteunen en de burger prikkelen om actie te ondernemen. Separaat aan deze visie werken we samen met Twente Milieu aan een uitgebreid communicatieplan. Dit plan beschrijft het concept, de aanpak en de middelen die we in de komende jaren inzetten. In deze visie beschrijven we kort de strategie die daaraan ten grondslag ligt. Deze strategie is tot stand gekomen door een samenwerking met Twente Milieu. Bij de ontwikkeling van de communicatiestrategie voor het nieuwe afvalbeleid maakten we gebruik van verschillende informatiebronnen. Daaronder vallen onder meer onderzoeken die we in het verleden deden, aangevuld met nieuwe. De informatie die we daaruit verkregen, geven de onderbouwing voor een aantal strategische keuzes die we moeten maken.

5.2 Gerichte communicatie

Voor de communicatie rond de afvalvisie onderscheiden we vier stromen, die ieder hun eigen uitgangspunt hebben:

1. Het communiceren van de nieuwe afvalvisie.

Dit is vooral gericht op het informeren. Wat staat er in de visie? Maar ook: Waarom is deze ontwikkeld? Hoe draagt deze bij aan de ambities van het huidige College en de Raad?

2. Het communiceren van de invoering van een nieuwe maatregel.

Ook dit is vooral gericht op het informeren: wat gaat er praktisch gebeuren? Het overreden en beïnvloeden van de burger. Hierbij zoeken we meer naar tweerichtingsverkeer, de dialoog met de burger.

3. Het communiceren ten behoeve van gedragsverandering.

Overkoepelend zetten we communicatie in om gedragsverandering ten aanzien van het scheiden van afval bij de burger te bewerkstelligen. De beïnvloeding van de burger speelt hier een belangrijke rol. In een stadsbrede campagne ligt hier de nadruk op.

4. Op peil brengen van de huidige informatievoorziening.

De algehele informatievoorziening over de inzameling van afval moet aansluiten bij de visie. Deze moet ervoor zorgen dat inwoners nog makkelijker en sneller informatie kunnen vinden die het proces van afval scheiden makkelijk maakt. Denk daarbij aan vragen als 'waar staan de containers?' en 'hoe kom ik aan afvalzakken?'. Hierbij richten we ons niet alleen op het informeren, maar ook op de dialoog met de burger. De burger moet bijvoorbeeld gemakkelijk klachten of ideeën kunnen melden.

Voorbeeld communiceren: Handdoekenonderzoek

In 2008 hebben Goldstein e.a. een onderzoek gedaan naar het hergebruik van handdoeken in hotels. Gasten in een hotel kregen een van de twee onderstaande boodschappen te zien in hun kamer:

- 'Help mee aan een schoon milieu. U kunt hieraan een steentje bijdragen door uw handdoek meer dan één keer te gebruiken.'
- 'Help net als andere hotelbezoekers mee aan een schoon milieu. Bijna 75 procent van alle bezoekers gebruikt zijn handdoek meer dan één keer.'

De resultaten van het onderzoek toonden aan dat bezoekers die de laatste beschrijvende gedragsnorm te lezen kregen in 44,1 procent van de gevallen hun handdoek meer dan één keer gebruikten. Bij de bezoekers waar alleen een beroep werd gedaan op het milieu lag dit percentage lager, namelijk 35,1 procent. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat een beroep op de sociale norm veel meer effect heeft dan een beroep op de maatschappelijke norm.

5.3 Het sociale aspect van afval scheiden

De meeste communicatietheorieën geven aan dat het noodzakelijk is mensen eerst kennis bij te brengen om gedragsverandering te bewerkstelligen. Als hun kennis over een bepaald onderwerp op peil is, verandert langzamerhand hun houding en ten slotte ook hun gedrag. Echter, het rapport over de burgerschapsstijlen van motivaction geeft aan dat het primair bijbrengen van kennis niet noodzakelijkerwijs bij iedereen leidt tot ander gedrag. Daarnaast is uit recent onderzoek gebleken dat het menselijk brein erg moeilijk kan afwijken van de geijkte paden. Als het effect van het eigen gedrag verder weg ligt, is de wil om het voortaan anders te doen nauwelijks aanwezig. Het effect van te weinig afval scheiden is bijvoorbeeld niet direct waarneembaar voor de burgers. En het milieueffect is voor hen niet te overzien. Het communiceren over deze maatschappelijke norm ('afval scheiden is goed voor het milieu') zal minder effect sorteren dan communiceren over de sociale norm ('afval scheiden is heel normaal, iedereen doet het').

Vanuit de redenering van het voorbeeld kiezen we voor een strategie die zich richt op het oproepen van sociaal wenselijk gedrag. Uit het recente onderzoek van het Enschedepanel kwam naar voren dat de respondenten een 8.1 geven voor het belang van afval scheiden. Dit sociale bewustzijn zetten we in om nog meer burgers over de streep te trekken. We zoeken daarin altijd de logische redenering. Deze krijgt in de communicatie ook de nadruk.

Het vertrekpunt van de communicatie rondom het scheiden van huishoudelijk afval is altijd:

Afval scheiden is heel normaal/logisch/gewoon

Dit uitgangspunt vertaalt zich in verschillende afgeleide boodschappen. De bewijslast hiervoor vinden we in de secundaire boodschappen die altijd op een heldere en logische wijze de onderbouwing geeft. Hierin komen de verschillende aspecten als milieu, kosten, duurzaamheid, gebruiksgemak terug. Een aantal voorbeelden.

- Bijna al het afval is te gebruiken om iets nieuws van te maken. Dit betekent minder snelle uitputting van onze grondstoffen.
- Zo weinig mogelijk restafval verbranden, betekent minder CO₂-uitstoot. Dit is beter voor de luchtkwaliteit.
- En als we afval verbranden, dan halen we daar duurzame energie uit. Dit betekent een minder snelle uitputting van onze fossiele brandstoffen.
- Het is financieel aantrekkelijk: het scheiden van afval is in de meeste gevallen (papier, gft, glas, textiel) goedkoper dan het verbranden van afval.

Dit 'logische' uitgangspunt komt terug in alle communicatie-uitingen rondom het afvalbeleid. Daarbij zijn sociaal wenselijk gedrag, het normaliseren van afvalscheiding, het gemak van afval scheiden en een logische en heldere onderbouwing die iedereen kan volgen belangrijke elementen. Elementen die terugkomen in de ontwikkeling van het concept, tekstuele onderbouwing, keuze van communicatiemiddelen, woordvoering over beleid, benadering van de doelgroep.

In het concept dat we verder in samenwerking met een creatief bureau en Twente Milieu uitwerken, zullen we om het 'normale en sociale aspect' te benadrukken de burger centraal zetten. Bekende en onbekende burgers van Enschede zullen in de verschillende uitingen de kernboodschap 'afval scheiden is heel normaal' uitdragen.

5.4 Samen naar buiten treden

Voor de communicatie rondom het afvalbeleid kiezen we voor de gezamenlijke afzender van de Gemeente Enschede en Twente Milieu. De communicatie van het nieuwe beleid heeft twee belangrijke componenten: beleid (Gemeente Enschede) en uitvoering (Twente Milieu). De keuze voor een gezamenlijke afzender ondersteunt ook de samenwerking en het belang van de beide partijen. Zo kunnen we conform de uitgangspunten van de communicatiestrategie de link leggen met beleid (waarom doen we dit?) en de uitvoering (praktische maatregel). Een neutrale afzender zoals Jan de Afvalman past niet meer binnen het uitgangspunt van het concept. Bovendien kost deze aanpak veel communicatie-inspanning (budget en middelen) om deze bij de burger over te brengen. Daar waar we duidelijk de scheidslijn kunnen trekken, zullen we kiezen voor een afzonderlijke afzender. De huidige, reguliere informatievoorziening over het scheiden van afval door Twente Milieu in de vorm van de afvalkalender bijvoorbeeld.

5.5 Afvalbeleid van iedereen

De afvalvisie richt zich op het huishoudelijk afval. We richten onze communicatie dan ook primair op de inwoners van Enschede.

Andere doelgroepen waar we ons op gaan richten zijn:

De intermediairs: organisaties die we in het proces inzetten als tussenpersoon, zoals wijk- en dorpsraden, wijkbeheerders, woningcorporaties, conciërges/huismeesters in flatgebouwen, politiewijkbureaus, kringloopwinkels, verenigingen.

Scholen: de jeugd heeft de toekomst. Als kinderen jong leren om afval te scheiden, wordt het een gewoonte. In deze gewoonte nemen ze ook hun familieleden mee.

Intern: de medewerkers van zowel de gemeente Enschede als van Twente Milieu moeten op de hoogte zijn van de uitrol van het afvalbeleid en de communicatieacties die daaruit voortvloeien. We zullen hiervoor gebruikmaken van de bestaande interne middelen bij beide organisaties. De nadruk in de berichtgeving zal liggen op de voorbeeldfunctie die de medewerkers hebben als het gaat om afval scheiden.

5.6 Vervolgproces

Deze uitgangspunten voor de communicatiestrategie van het nieuwe afvalbeleid werken we verder uit in een uitgebreid communicatieplan. Hierin wordt het creatief concept uitgewerkt en de concrete middelen en planning verder beschreven. Dit plan volgt de verdere concretisering (inhoud en planning) van het nieuwe afvalbeleid.

6. Inzetten op een inhaalslag

Bij het vormen van beleid en het instellen van maatregelen om afval beheersbaar te houden en verbeterlagen te maken op het scheiden, inzamelen en verwerken daarvan, is een strikte handhaving onontbeerlijk. In dit korte hoofdstuk leest u hoe we daar als gemeente Enschede op inzetten.

6.1 Aandacht voor handhaving

De afdeling Handhaving Openbare Ruimte besteed jaarlijks circa twee fte aan toezicht en handhaving op afval: huishoudelijk afval (zo'n 75 procent), bedrijfsafval (15 procent) en illegale dumping in het buitengebied (10 procent). Dit betalen we uit het afvalbudget.

6.2 Tegengaan illegale bijplaatsing

Een onderdeel van het huishoudelijk afval is illegale bijplaatsing bij containers. Overlast van bijgeplaatst afval is zichtbaar meer geworden. Daarnaast zijn het aantal meldingen en eigen waarnemingen op het gebied van afval over 2010 bijna verdubbeld waardoor we niet effectief kunnen handhaven en we een achterstand opliepen. De oorzaak hiervan is dat we in 2010 blokcontainers vervingen en de ondergrondse containers voor restafval uitbreidden van 125 naar ruim 350 containers. Verwachting is dat bij ondergrondse containers de openbare ruimte schoner wordt. Praktisch bekeken moeten we rekening houden met technische storingen en het vergeten van het pasje. Dat kan in de hand werken dat mensen afval er sneller naast zetten en de overlast zichtbaarder is dan bij bovengrondse containers. Om hier wat aan te doen starten we het project illegale bijplaatsing. Voor deze inhaalslag is er extra capaciteit nodig. We zetten hier 1 fte voor in vanuit Handhaving Openbare Ruimte.

De verwachting is dat we door de hotspots in beeld te brengen, per soort overtreding de juiste handhaving- en communicatiestrategieën in te zetten en samen te werken met partners, de problematiek aanzienlijk terugdringen. Als we na dit project terugkeren naar de normale capaciteit voor handhaving op afval passen we ook de werkwijze van deze handhaving hierop aan. Hierbij onderzoeken we ook of de capaciteit voor de handhaving op afval in 2012 en de jaren erna toereikend zal zijn en aansluit op het ambitieniveau van het nieuwe afvalbeleid.

7. Wat zijn de financiële consequenties?

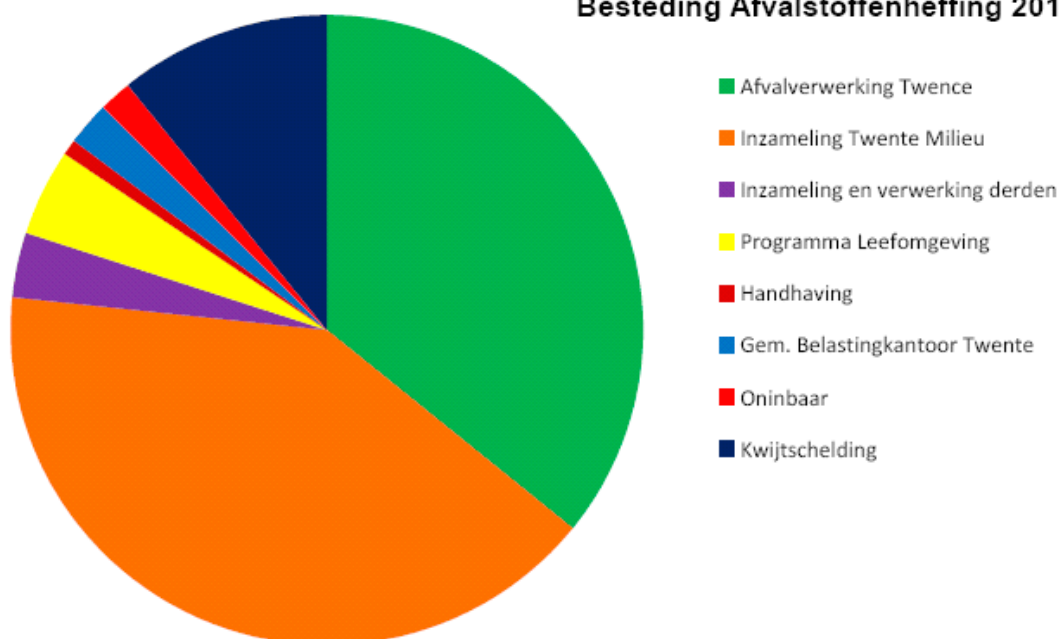
Belangrijk uitgangspunt bij deze visie is dat er geen kostenverhoging mag plaatsvinden op de 'normale' indexering als gevolg van inflatie. In dit hoofdstuk brengen we de financiële consequenties in beeld.

Huidige inkomsten en reserves

Voor wat betreft de afvalstoffenheffing wordt onderscheid gemaakt tussen een eenpersoonshuishouden en een meerpersoonshuishouden. In het jaar 2011 betaalt een eenpersoonshuishouden € 267,72 en een meerpersoonshuishouden betaalt € 301,68. Om de afvalstoffenheffing niet teveel te laten schommelen, is er een egalisatiereserve. Er zit eind 2011 bijna 5 miljoen euro in de reserve.

De afvalstoffenheffing is een doelbelasting. Dit betekent dat hieruit alleen kosten mogen worden betaald voor het ophalen en verwerken van huisvuil. Dat geldt ook voor de opgebouwde reserve. In onderstaande grafiek is weergegeven hoe de kosten zijn verdeeld.

Besteding Afvalstoffenheffing 2011

In de huidige begroting van circa € 20 miljoen, is aan structurele kosten (inbegrepen uren) voor communicatie een bedrag van € 115.000 opgenomen (een deel van gele taartpunt). Het merendeel van dit bedrag wordt besteed aan algemene informatievoorziening vanuit Twente Milieu. De huidige kosten voor handhaving bedragen € 200.000 (dit is ongeveer 2 fte). Zie donkerrode taartpunt. De oranje taartpunt geeft de omvang van de totale kosten van onderhoud, beheer en lediging door Twente Milieu weer. Het gaat hier om een bedrag van € 8,4 miljoen.

Financiële ontwikkeling

Belangrijk uitgangspunt bij deze visie is dat er geen kostenverhoging mag plaatsvinden (let wel: hierbij gaat het niet om de 'normale' indexering als gevolg van inflatie). Per te implementeren maatregel worden de financiële consequenties in beeld gebracht. Daar waar sprake is van een begrotingswijziging danwel onttrekkingen uit de reserve zullen de voorstellen aan de Raad worden voorgelegd. In andere gevallen zal de Raad middels een brief worden geïnformeerd.

Voor de ontwikkeling van een communicatiecampagne behorende bij deze visie moet rekening worden gehouden met een eenmalig bedrag van € 250.000. Dit bedrag wordt uit de egalisereserve afvalstoffenheffing onttrokken. Communicatie is een essentieel onderdeel van de visie. De inwoners van Enschede zijn immers uiteindelijk diegenen die stappen moeten gaan maken om het afval beter te scheiden; zij moeten zo goed mogelijk betrokken en geïnformeerd worden.

Voor handhaving op het gebied van afval geldt dat er structureel 2 fte wordt ingezet. Er wordt een extra inhaalslag gemaakt betreffende de problematiek rondom illegale bijplaatsingen bij verzamelcontainers. Hiervoor zal 1 fte ingezet worden vanuit Handhaving Openbare Ruimte; dit zal vooralsnog niet leiden tot een kostenverhoging binnen de afvalbegroting.

Een groot deel van de maatregelen die we willen gaan uitvoeren, zijn in eerste instantie gericht op nader onderzoek (pilots). Dit zal ons uiteindelijk meer inzicht geven in de kosten en te verwachten opbrengsten bij een stadsbrede invoering van een dergelijke maatregel stadsbreed. De kosten in het maatregelenpakket kunnen worden opgevangen binnen het huidig budget dan wel de egalisereserve afvalstoffenheffing.

De eerste maatregel die in het kader van deze visie wordt ingevoerd, is het invoeren van de minicontainer voor oud papier. Hiervoor wordt €1,6 miljoen uit de egalisereserve onttrokken. Binnen dit bedrag kan ook de pilot betreffende het plaatsen van vijf ondergrondse containers voor oud papier bij hoogbouw worden uitgevoerd

Inhoudsopgave

Bijlagen

Bijlage 1	Juridisch beleidskader	39
Bijlage 2	Samenvatting huidige situatie afval	42
Bijlage 3	Beleidsopvattingen gemeente Enschede	51
Bijlage 4	Trends en ontwikkelingen	53

Bijlage 1

Juridisch beleidskader

1.1 Wet Milieubeheer

Inzamelplicht

De gemeente is vanuit de Wet milieubeheer verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen. Hierbij hebben gemeente de plicht om wekelijks het huishoudelijk afval bij elk perceel in te zamelen. De groente, fruit en tuinfractie (gft) wordt hierbij ten minste gescheiden ingezameld. Daarnaast kan de gemeenteraad besluiten om ook andere bestanddelen van het huishoudelijk afval gescheiden in te zamelen (art. 10.21 Wet milieubeheer).

In het belang van een doelmatig beheer van huishoudelijke afvalstoffen kan in de afvalstoffenverordening worden bepaald dat in afwijking van bovenstaande regels:

- huishoudelijke afvalstoffen worden ingezameld nabij elk perceel;
- huishoudelijke afvalstoffen worden ingezameld met een daarbij aangegeven regelmaat;
- in een gedeelte van het grondgebied van de gemeente geen huishoudelijke afvalstoffen worden ingezameld;
- daarbij aangegeven bestanddelen van het groente-, fruit- en tuinafval afzonderlijk worden ingezameld;
- groente-, fruit- en tuinafval met andere daarbij aangegeven bestanddelen van huishoudelijke afvalstoffen afzonderlijk van het overige huishoudelijk afval wordt ingezameld.

Wanneer wordt afgeweken van bovenstaande regels geldt een inspraakverlichting (art. 10.26 Wet milieubeheer).

Inzameling grof huishoudelijk afval

De gemeente is verplicht om grof huishoudelijk afval in te zamelen bij elk perceel. Hiervoor is in de wet geen vaste frequentie genoemd. Daarnaast is de gemeente verplicht om een brengvoorziening (bijvoorbeeld het ABP) beschikbaar te hebben voor het inzamelen van grof huishoudelijk afval (art. 10.22 Wet milieubeheer).

Afvalstoffenverordening

De gemeenteraad stelt in het belang van de bescherming van het milieu een afvalstoffenverordening vast (art. 10.23 Wet milieubeheer). De afvalstoffenverordening bevat regels met betrekking tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen. De afvalstoffenverordening bevat in ieder geval regels met betrekking tot:

- het overdragen of ter inzameling aanbieden van huishoudelijke afvalstoffen aan de inzameldienst (bijvoorbeeld regels met betrekking tot de plaats waar het afval moet worden geboden, de frequentie en wijze van inzameling);
- het overdragen van huishoudelijke afvalstoffen aan een ander dan de inzameldienst (bijvoorbeeld de inzameling van textiel);
- het achterlaten van huishoudelijke afvalstoffen op een daartoe ter beschikking gestelde plaats (bijvoorbeeld regels met betrekking tot het ABP). (art. 10.24 Wet milieubeheer).

Landelijk afvalbeheersplan en voorkeursvolgorde

De gemeente is verplicht om bij het uitoefenen van de bevoegdheden met betrekking tot de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen rekening te houden met het geldende landelijke afvalbeheersplan. Daarnaast dient de gemeente bij het opstellen en uitvoeren van maatregelen rekening te houden met de voorkeursvolgorde van afvalbeheer, zoals benoemd in art. 10.4 van de Wet milieubeheer (zie paragraaf 1.2 van deze bijlage).

Producentenverantwoordelijkheid

Producentenverantwoordelijkheid betekent dat producenten of importeurs (mede) verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die zij op de markt brengen. Op grond van art. 10.17 Wet milieubeheer kunnen producenten bij algemene maatregel van bestuur verantwoordelijk worden gesteld voor het opzetten van een logistiek voor het afvalbeheer (inname en de verwerking van producten en afvalstoffen na gebruik) en de financiering hiervan. Gemeenten kunnen bij deze algemene maatregel van bestuur verantwoordelijk worden gesteld om zorg te dragen voor het creëren van een brengvoorziening voor deze producten en afvalstoffen (art. 10.19 Wet milieubeheer). De

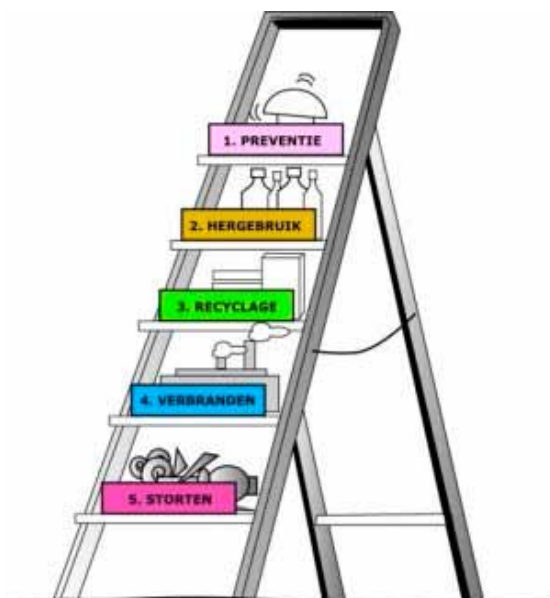
inzameling van afgedankte elektrische en elektronische apparaten is een goed voorbeeld van producentenverantwoordelijkheid.

1.2 Landelijk Afvalbeheerplan (LAP 2)

Ten minste eenmaal in de zes jaar wordt door de minister van het verantwoordelijk ministerie een landelijk afvalbeheerplan vastgesteld (art. 10.3 Wet milieubeheer). In 2009 is LAP 2 vastgesteld.

Bij de vaststelling van het afvalbeheerplan en bij het nemen van andere maatregelen met betrekking tot de preventie en het beheer van afvalstoffen wordt de voorkeursvolgorde van afvalbeheer gevolgd:

1. preventie;
2. voorbereiding voor hergebruik;
3. recycling;
4. andere nuttige toepassing, waaronder energierecuperatie;
5. veilige verwijdering (art. 10.4 Wet milieubeheer).

In het afvalbeheerplan worden in ieder geval de volgende onderwerpen meegenomen:

- de voor Nederland bindende besluiten van de instellingen van de Europese Unie, zoals de kaderrichtlijn afvalstoffen;
- de hoofdlijnen van het afvalbeheer met betrekking tot afvalpreventie en het beheer van afvalstoffen
- een uitwerking van die hoofdlijnen voor het beheer van afzonderlijke afvalstoffen
- de capaciteit die benodigd is voor het beheer van deze afvalstoffen;
- een beschrijving van het beleid ter uitvoering van de EG-verordening overbrenging van afvalstoffen.

Het afvalbeleid in Nederland is vormgegeven in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). In het LAP wordt het algemene afvalbeheerbeleid weergegeven, met in de bijlage een uitwerking van dat beleid voor specifieke (categorieën van) afvalstoffen. In 2009 is het tweede plan - het zogenaamde LAP 2 - in werking getreden. Het algemene doel van LAP2 is om op de lange termijn de regionale kringlopen van materialen te sluiten. Grondstoffen worden dan niet meer vernietigd, maar voortdurend hergebruikt. Een belangrijk onderdeel van LAP 2 om dit doel te bereiken is het ketengericht afvalbeleid. Daarmee wordt de reikwijdte van LAP 2 verruimd van de afvalstoffase (LAP 1) naar de gehele (materiaal) keten (LAP 2). Bij de ketenaanpak in het ketengericht afvalbeleid gaat het om een aanpak waarbij de vermindering van de milieudruk in de afvalfase wordt beïnvloed door maatregelen eerder in de keten. Het idee hierachter is dat

veel eerder in de materiaalketen wordt nagedacht over de afvalfase van de materialen of producten. Bijvoorbeeld bij het ontwerp van producten en materialen.

De doelstelling voor huishoudelijk afval uit LAP 2 luidt: verhogen van de nuttige toepassing van het totaal aan huishoudelijk afval van 51% in 2006 naar 60% in 2015. Deze 60% bestaat uit bron- en nascheiding. Hierbij zijn geen specifieke doelstellingen per afvalstroom benoemd. Dit betekent dat gemeenten een bepaalde mate van vrijheid hebben bij het invullen van het behalen van de doelstelling van 60%.

LAP 2 kent nog wel de verplichting om dezelfde afvalstromen als genoemd in LAP 1 gescheiden in te zamelen. Dit zijn gft-afval, oud papier en karton, glas, textiel, elektr(on)ische apparatuur, klein chemisch afval en componenten uit grof huishoudelijk afval. Nieuw in LAP 2 is dat gemeenten vóór 2010 dienden zorg te dragen dat ook kunststofverpakkingsmateriaal (kvm) uit huishoudens gescheiden wordt ingezameld of via nascheiding uit het huishoudelijk afval wordt verkregen.

1.3 *Brief staatssecretaris Atsma*

In augustus 2011 heeft staatssecretaris Atsma een brief naar de tweede kamer gestuurd waarin hij toelicht hoe hij in deze kabinetsperiode de milieudruk in afvalbeheer wil verminderen. Deze brief heeft betrekking op al het Nederlandse afval. Voor wat betreft het onderdeel huishoudelijk afval geldt het volgende.

In totaal komt in Nederland 9 miljoen ton huishoudelijk afval vrij. Hiervan wordt 5 miljoen ton nuttig toegepast, 4 miljoen ton verbrand en 0,3 miljoen ton gestort of geloosd. In de komende kabinetsperiode worden diverse acties opgenomen om meer afval te recyclen en te zorgen voor minder verwijdering van het afval.

Voor huishoudelijk afval is het de bedoeling dat de recycling stijgt met 1 tot 1,5 miljoen ton. Dat is 10% tot 15% van het totaal aan huishoudelijk afval. De recycling van huishoudelijk stijgt van 50% naar 60 tot 65%. Deze doelstellingen moeten onder andere worden behaald door de verdere recycling van de volgende afvalstromen:

- Kunststofverpakkingsmateriaal: + 2%
- Textiel: + 0,7%
- Kleine elektronische apparatuur: + 0,3%
- Overige stromen, met name gft-afval en papier: + 5 tot 10%
- Grof huishoudelijk restafval: + 3%.

Een ander voornemen is dat het Nederlandse afvalbeheer gaat werken volgens de grondstoffenrotonde. De grondstoffenrotonde betekent dat alle afvalstoffen na verwerking als grondstof de weg terug vinden in producten. Om dit te realiseren is samenwerking tussen verschillende partijen (overheid, bedrijfsleven, burger) van belang. Daarnaast staan er in de brief enkele acties die de komende periode worden opgepakt. Het gaat hierbij met name om onderzoeken die de grondslag vormen voor meer concrete acties.

De financiering van de inzameling en recycling van verpakkingen (bijvoorbeeld de inzameling van kunststofverpakkingsmateriaal) is in het bestuursakkoord (rijk en VNG) vastgelegd tot en met 2012. In de brief van staatssecretaris Atsma is nog geen duidelijkheid gecreëerd over de financiering na 2012.

Bijlage 2

Samenvatting huidige situatie afval

In deze bijlage wordt de huidige situatie op het gebied van afvalinzameling in de gemeente Enschede geschetst. Er wordt ingegaan op de huidige voorzieningen, de resultaten en de burgers tevredenheid.

Enschede neemt jaarlijks deel aan een benchmark Afvalscheiding waarbij de inzamelresultaten worden vergeleken met gemeenten met dezelfde stedelijkheidsklasse. Daarnaast worden de prestaties op het gebied van kosten en service met andere gemeenten vergeleken. De belangrijkste conclusies uit deze benchmark zijn tevens vermeld.

2.1 Beschrijving huidige voorzieningen

Inzamelvoorzieningen op huishouden niveau

Afvalstroom	Wijze van inzameling	Frequentie
Fijn restafval	Minicontainers bij laagbouwwoonin- gen 140 of 240 liter	1 keer in de 2 weken (alternerend met gft- afval)
Gft-afval (Groente-, Fruit- en Tuin- afval)	Minicontainers bij laagbouwwoonin- gen 140 of 240 liter	1 keer in de 2 weken (alternerend met fijn restafval)
Kunststofverpakkingsmateriaal	Proef huis aan huis inzameling Dep- penbroek door middel van speciale zakken	1 keer in de 2 weken
Grof huishoudelijk afval (grof rest- afval, grof tuinafval, AEEA, metalen enz.)	Op afroep aan huis. Drie keer per jaar kunnen maximaal vijf pakket- ten worden aangeboden waarbij per keer 100 kilo van het tegoed van de milieupas wordt afgeschreven.	Geen vaste frequentie inzameling vindt plaats op afroep; burgers kun- nen Twente Milieu bellen voor een afspraak
KCA (klein chemisch afval)	Inzameling in de daarvoor bestemde rode KCA box	Vier keer per jaar op afroep, voor de inzameling zijn 10 weken per jaar aangewezen
Oud papier en karton	- Losse dozen huis aan huis - Proef minicontainer laagbouwwoonin- gen Stokhorst	1 keer per maand
Textiel	Door middel van zakken door charitatieve instellingen. De zakken worden voor de inzameling verstrekt.	Vier keer per jaar

Aandachtspunten inzamelvoorzieningen op huishouden niveau:

Op dit moment loopt een proef met de inzameling van oud papier en karton door middel van minicontainers. De resultaten van deze proef zijn goed, er wordt meer dan 35% oud papier en karton ingezameld. Daarnaast is een proef gestart met de inzameling van kunststofverpakkingsmateriaal door middel van zakken. De resultaten van deze proef worden na een jaar geëvalueerd.

Inzamelvoorzieningen op wijk/buurt niveau

Afvalstroom

Glas

Wijze van inzameling

Inzameling doormiddel van glasbakken op de ABP's en verspreid over heel Enschede veelal nabij winkelcentra.

Kunststofverpakkingsmateriaal

Inzameling door middel van oranje brengcontainers verspreid over heel Enschede veelal nabij winkelcentra.

Textiel

Inzameling door middel van textielcontainers verspreid over heel Enschede veelal nabij winkelcentra

Aandachtspunten inzamelvoorzieningen op wijk/buurt niveau:

De glasbakken die op dit moment verspreid over Enschede zijn te vinden, zijn in oude staat en dringend aan onderhoud toe. Door het juiste onderhoud en vervanging kan de staat van de glascontainers worden verbeterd.

Op dit moment vindt in Roombeek een proef plaats met een zogenaamd "milieuparkje". Dit is een laagdrempelige brengvoorziening waar meerdere stromen kunnen worden aangeboden (bijv. kunststofverpakkingsmateriaal, glas, textiel enz.). Deze containers hebben dezelfde uitstraling en zijn toegankelijk voor burgers. Na evaluatie van bovenstaande proef kunnen meer milieuparken gecreëerd worden.

Inzamelvoorzieningen op stadsniveau

In Enschede zijn op dit moment 3 ABP's operationeel: Zuid, Oost en West, bij West ligt ook het KGA-depot.

Op de ABP's in de gemeente Enschede worden de volgende afvalstromen ingezameld:

-
1. Grof tuinafval	12. Bedrijfsafval
2. Blad	13. Kunststofverpakkingsmateriaal
3. Veegzand	14. Frituurvet
4. Slib- en veegvuil	15. Oud papier en karton
5. A- en B-hout	16. Glas hol
6. C-hout	17. Glas vlak
7. Puin	18. Brandbaar (grof) huishoudelijk restafval
8. Oud ijzer	19. Afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA)
9. Asbest	20. Klein Chemisch Afval (KCA)
10. Dakleer/bitumen	21. Textiel
11. Banden	
-

Aandachtspunten inzamelvoorzieningen op stadsniveau:

In Enschede zijn op dit moment 3 ABP's operationeel: Zuid, Oost en West, bij West ligt ook het KGA-depot. Eén van de onderwerpen die de gemeente Enschede nader wil bekijken is de ABP's in relatie tot landelijke ontwikkelingen en de eisen uit het landelijke afvalbeleid. De gemeente Enschede wil de huidige brengstroom van afvalstoffen via de afvalbrengpunten herzien vanuit duurzaamheidscriteria en kosten.

Als we kijken naar de prestaties op het gebied van dienstverlening (omvang servicepakket) dan scoort Enschede lager dan het gemiddelde van de benchmark in de stedelijkheidsklasse in Enschede. Alleen met betrekking tot de capaciteitsbeïnvloeding scoort Enschede boven het gemiddelde. Capaciteitsbeïnvloeding heeft betrekking op bijvoorbeeld het verstrekken van een afvalwijzer en het hebben van een internetmelding voor het ophalen van grof huishoudelijk afval.

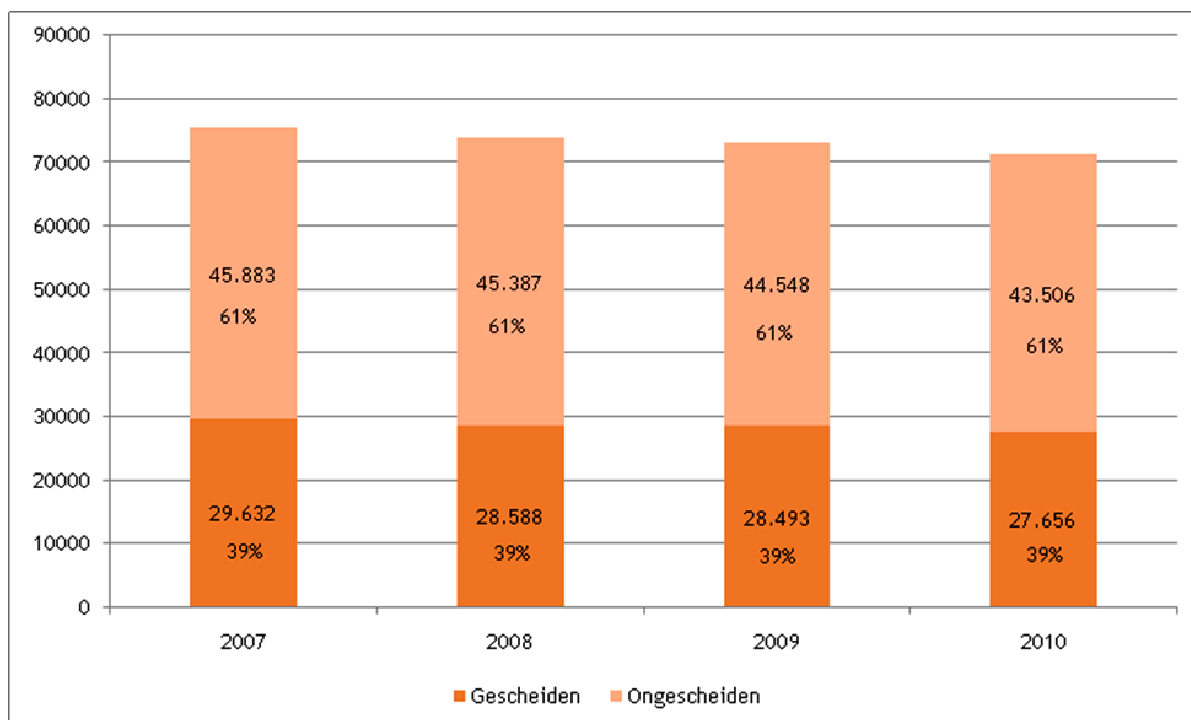
2.2 Resultaten

Inzamelresultaten

In dit deel van deze afvalbeleidsvisie wordt stilgestaan bij de inzamelresultaten die Enschede op de verschillende afvalstromen behaalt. Deze inzamelresultaten zijn afkomstig uit de beleidsmonitor van Twente Milieu. De belangrijkste conclusies van de beleidsmonitor en de vergelijking met andere gemeenten vanuit de benchmark Afvalscheiding worden hier kort gepresenteerd.

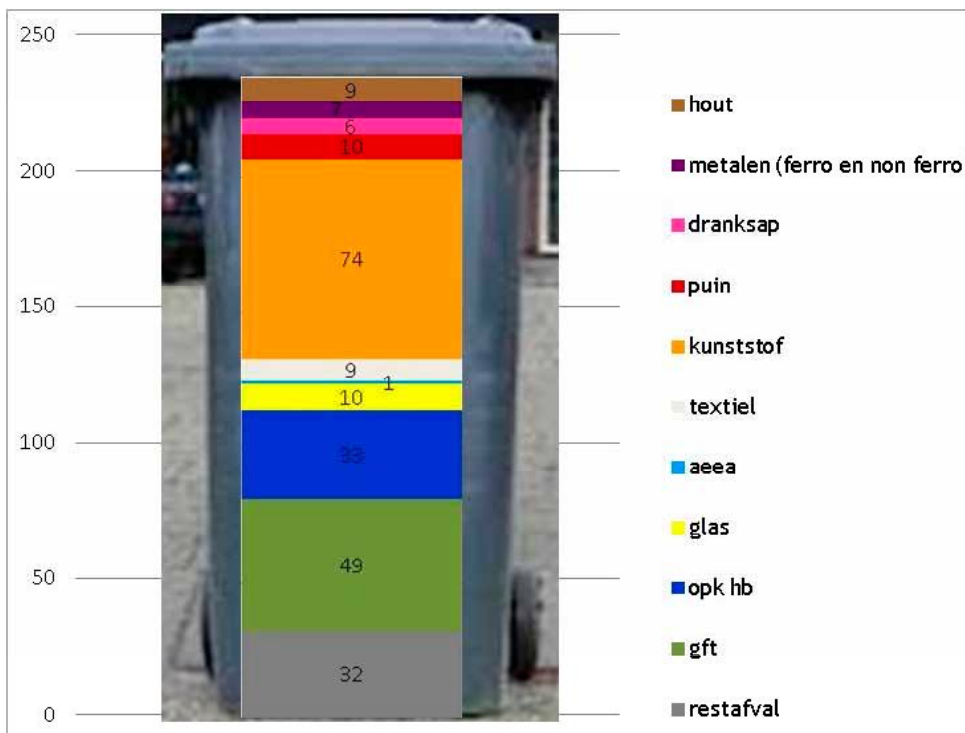
Scheidingspercentage

In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel van het totaal van al het huishoudelijk afval in de gemeente Enschede gescheiden wordt ingezameld en hoeveel ongescheiden wordt ingezameld. De ongescheiden hoeveelheid bestaat uit fijn restafval en grof restafval en de gescheiden hoeveelheid bestaat uit de overige stromen die worden ingezameld, bijvoorbeeld glas, oud papier en karton, kunststofverpakkingsmateriaal enz.

De gemeente Enschede heeft al een aantal jaren een scheidingspercentage van 39%. In de benchmark afvalscheiding is het gemiddelde scheidingspercentage in de stedelijkheidsklasse van Enschede 50%. De bronscheiding van fijn restafval is 37% en de bronscheiding van grof huishoudelijk afval is 53% .

In onderstaande grafiek is aangegeven uit welke componenten het restafval van de gemiddelde inwoner van Enschede is samengesteld. Gemiddeld heeft een inwoner in de gemeente Enschede per jaar nog 237 kg. fijn restafval (restafval dat in de minicontainer past). Daarnaast wordt nog 40 kg. per inwoner per jaar aan grof restafval ingezameld. De samenstelling van grof restafval is in onderstaande grafiek niet meegenomen.

Kijken we naar de gescheiden afvalstromen dan zamelt Enschede op vrijwel alle afvalstromen fors minder gescheiden in dan het gemiddelde van de benchmark van de stedelijkheidsklasse van Enschede. Gft en textiel liggen net onder het gemiddelde. Bij de afvalstromen asbest, bruikbare goederen en luiers liggen de inzamelresultaten wel boven het gemiddelde. In het restafval is nog veel kunststofverpakkingsmateriaal, gft-afval en oud papier en karton aanwezig. Dit zijn stromen die nog uit het restafval gehaald kunnen worden. Door deze uit het restafval te halen neemt de hoeveelheid restafval af en de hoeveelheid gescheiden afval toe.

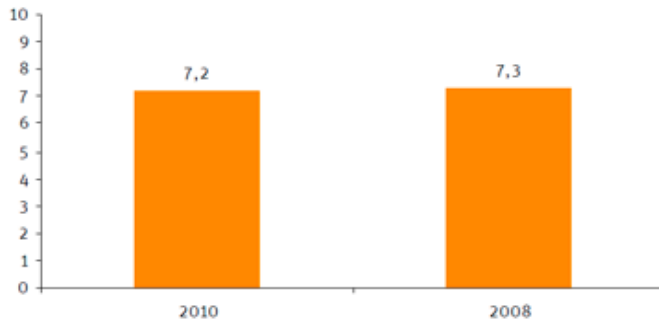
Op dit moment wordt met het huidige scheidingspercentage 70 ton CO2 bespaard. Wanneer we in 50% afvalscheiding behalen dan is de CO2 vermindering 10.000 ton. Bij 60% afvalscheiding is dit bijna 17.000 ton.

Er is nog veel ruimte om meer CO2 door goed afvalbeheer te reduceren. Dit draagt ook bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Enschede.

2.3 Resultaten burgeronderzoeken

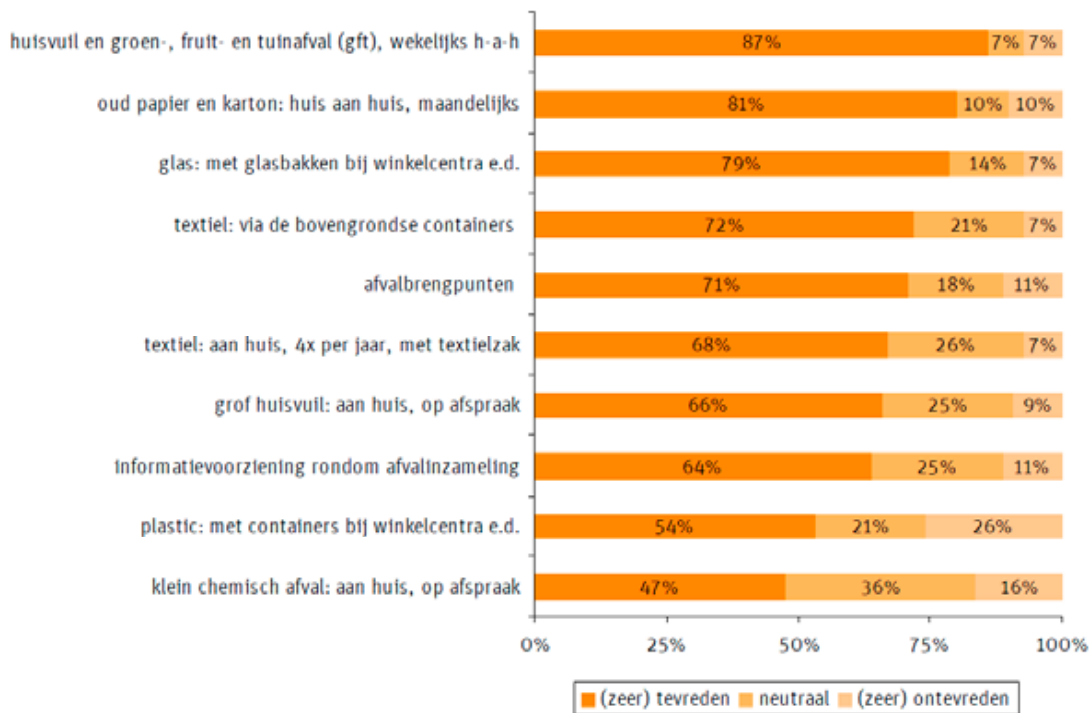
In opdracht van de gemeente Enschede zijn in het EnschedePanel in 2010 vragen gesteld over de tevredenheid van Enschedeërs met de afvalinzameling in hun wijk. In deze subparagraaf volgt een korte samenvatting van de resultaten.

Rapportcijfer afvalinzameling in Enschede (n=4.686)

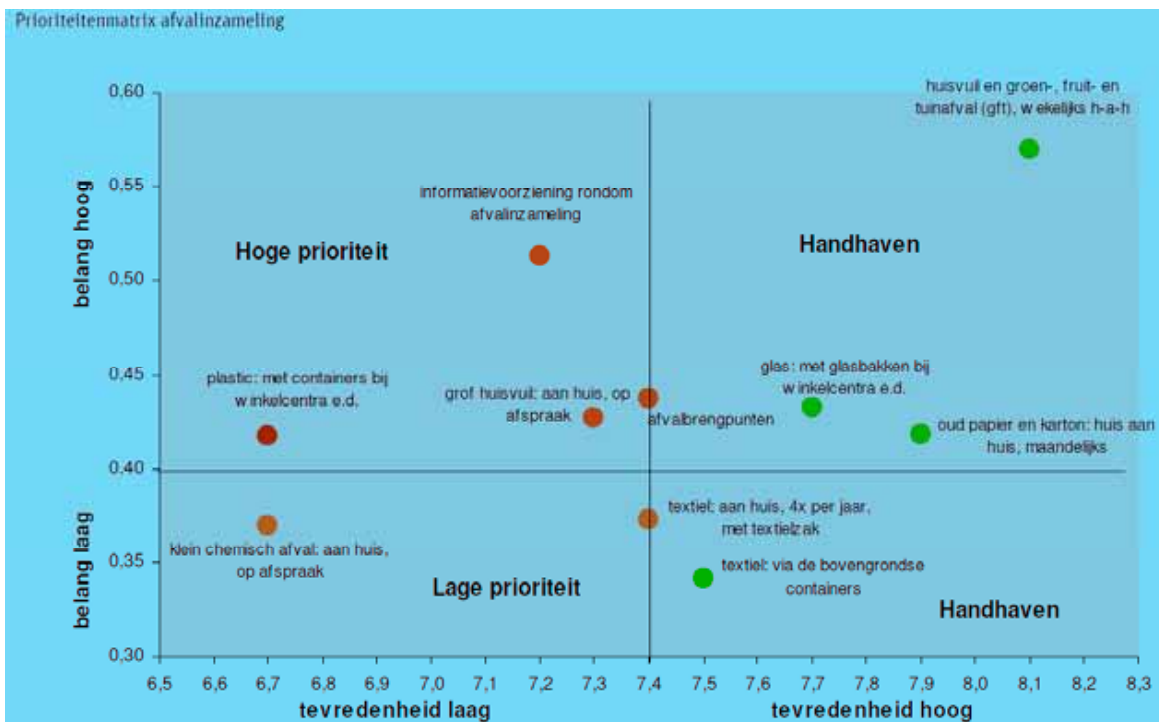

Gemiddeld krijgt de afvalinzameling in de gemeente Enschede een ruime voldoende. De meest voorkomende cijfers zijn zevens en achten. Een klein deel van de respondenten (9%) geeft de afvalinzameling een onvoldoende. In onderstaande grafiek is weergegeven hoe tevreden de respondenten zijn over de afvalinzameling van verschillende afvalstromen.

Tevredenheid afvalinzameling 2010

Uit bovenstaande grafiek wordt duidelijk dat in verhouding weinig respondenten ontevreden zijn over de inzameling. De respondenten zijn het meest ontevreden over de inzameling van plastic met containers en de KCA inzameling aan huis. Het meest tevreden zijn de respondenten over de inzameling van gft met minicontainers, de inzameling van oud papier en karton aan huis en de inzameling van glas.

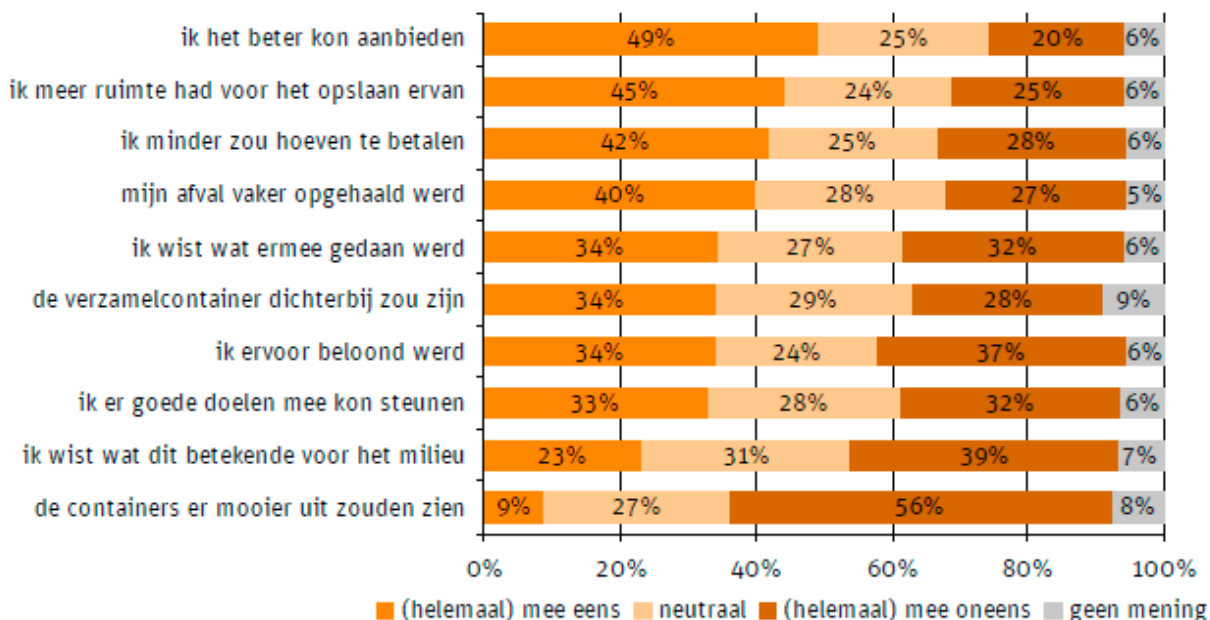

In bovenstaande matrix is de relatie gelegd tussen het belang dat burgers hechten aan een inzamelvoorziening en de waardering met een rapportcijfer. Uit de matrix komt naar voren dat panelleden plasticinzameling, grofvuil, afvalbrennpunten en de informatievoorziening

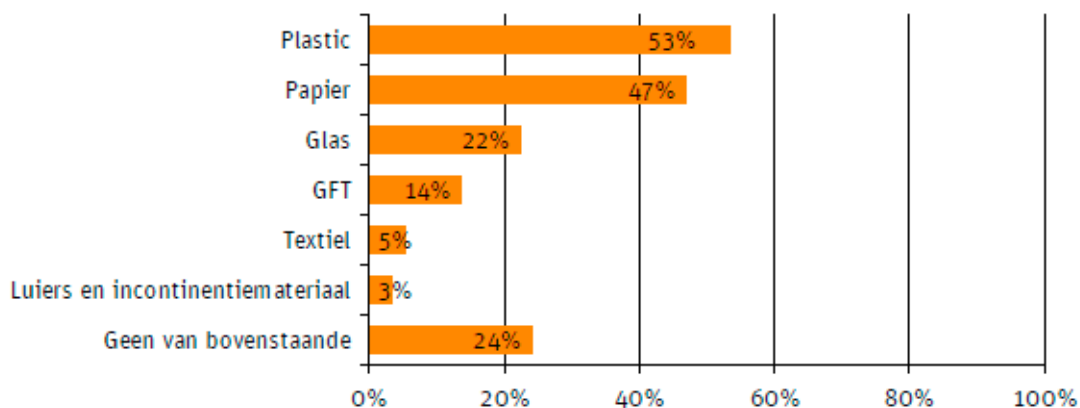
over afvalinzameling erg belangrijk vinden: er wordt een relatief hoog belang aan gehecht, terwijl de waardering relatief laag is. Op basis hiervan komen deze aspecten in het kwadrant 'hoge prioriteit' terecht. Een tweetal aspecten (kca en textiel) hebben lage prioriteit: de tevredenheid hierover is relatief laag. De panelleden hechten echter ook weinig belang aan deze aspecten, waardoor de invloed ervan op het rapportcijfer gering is. Op basis van de prioriteitenmatrix kan worden gezegd dat de algemene tevredenheid over de afvalinzameling het 'snelst' zal toenemen als de informatievoorziening hierover (in de ogen van de panelleden) wordt verbeterd.

In september 2011 is een onderzoek naar afvalscheidingsgedrag onder het Enschede panel gehouden. Hierin hebben de panelleden gemiddeld een 8.1 gegeven voor het belang van afval scheiden. Ruimtegebrek is de belangrijkste reden om geen afval te scheiden. 30 % van de panelleden geeft aan altijd het afval te scheiden.

De panelleden zouden het afval beter scheiden als:

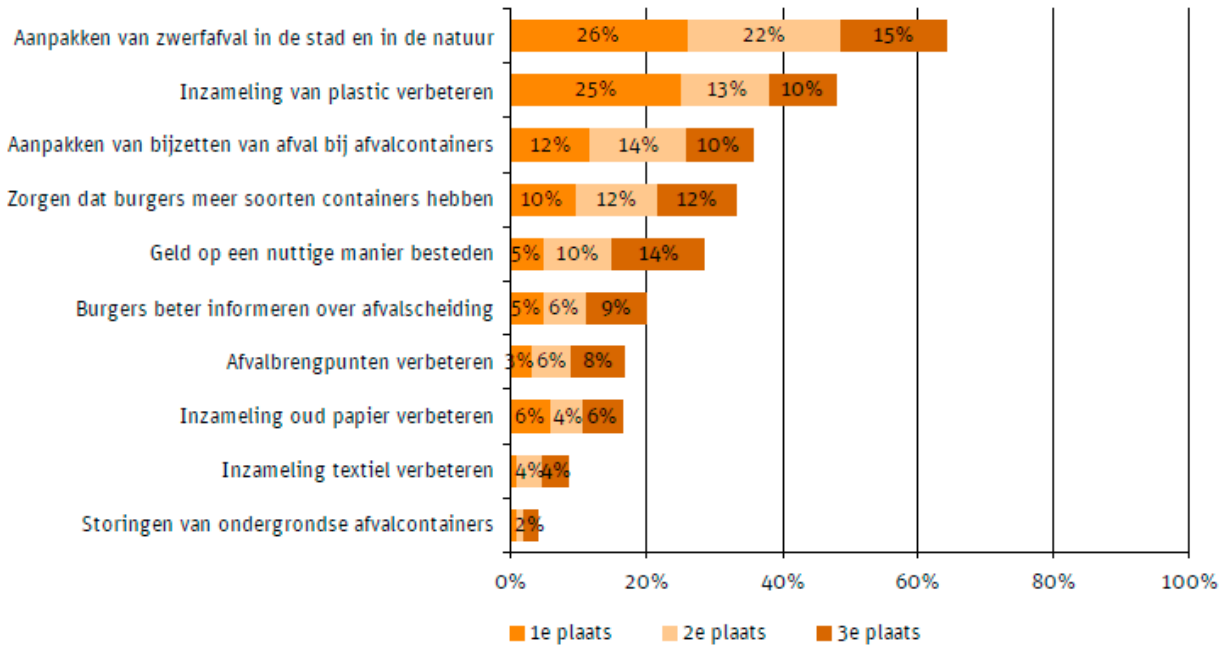
Meer dan de helft van de panelleden geeft aan een extra container te willen voor plastic. Daarnaast geeft de helft van de panelleden aan dat zij liever hebben dat dit aan huis wordt opgehaald.

Met betrekking tot het afvalbrennpunt geeft een derde aan dat zij het afvalbrennpunt vaker zouden bezoeken als er ruimere openingstijden waren. Slechts een kwart zou het afvalbrennpunt vaker bezoeken als dit dichterbij was.

71% van de panelleden geeft aan dat zij het gemakkelijk vinden als afval op een plek wordt ingezameld. 78% van de panelleden wil dat het geld dat wordt verdiend met afval wordt teruggegeven aan de burger door een lagere afvalstoffenheffing.

Aan de panelleden is ook gevraagd welke zaken de gemeente het eerst moet aanpakken:

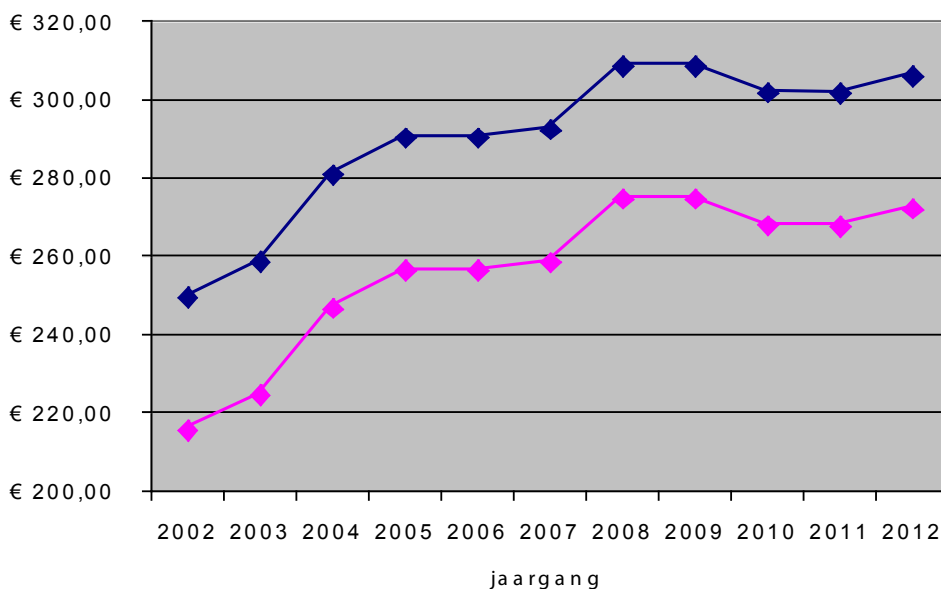
Het aanpakken van zwerfafval, het verbeteren van de inzameling van plastic en de aanpak van het bijzetten van afval bij afvalcontainers staan bovenaan.

2.4 Afvalstoffenheffing en de egalisereserve

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de afvalstoffenheffing te zien. In Enschede wordt er voor wat betreft de afvalstoffenheffing onderscheid gemaakt tussen een eenpersoonshuishouden (roze lijn) en een meerpersoonshuishouden (blauwe lijn). In het jaar 2011 betaalt een eenpersoonshuishouden € 267,72 en een meerpersoonshuishouden betaalt € 301,68. Hiervoor heeft de burger de beschikking over een container voor restafval en gft-afval of toegang tot een verzamelcontainer. Daarnaast kan er tegen bepaalde kosten een extra container worden aangeschaft.

Op 1 januari 2011 zat er iets minder dan € 5.000.000,- in de reserve. De afvalstoffenheffing is een doelbelasting. Dit betekent dat hieruit alleen kosten mogen worden betaald voor het ophalen en verwerken van huisvuil. Dat geldt ook voor de opgebouwde reserve.

Volgens de huidige berekening, zonder het nieuwe afvalbeleid, zal in 2012 de afvalstoffenheffing stijgen. Deze stijging is binnen de inflatiecorrectie. De stijging van de afvalstoffenheffing heeft te maken met stijgende loonkosten en brandstofprijzen (inflatie).

In de benchmark afvalscheiding waar de gemeente jaarlijks aan deelneemt wordt ook gekeken naar de kosten die de gemeente Enschede op het gebied van afval maakt. De afvalkosten van Enschede per aansluiting zijn hoger dan het gemiddelde in de benchmark van de stedelijkheidsklasse van Enschede. Door beter te scheiden zou Enschede meer winst kunnen behalen in de kosten met name van het verwerken van afval (minder restafval, meer gescheiden afval).

Bijlage 3

Beleidsopvattingen gemeente Enschede

3.1 Toekomstvisie Enschede 2020

Enschede is in 2020 een stad die in Europa naam heeft als Kennisstad. Die het kloppende hart is van het Euregionale gebied dat Netwerkstad Twente en de Duitse steden Münster en Osnabrück verbindt. Een stad ook waar iedereen een betaalde baan heeft en/of zich op een andere wijze inzet voor de gemeenschap. Waar de sociaal-economische verschillen kleiner zijn dan nu, omdat iedereen deelt in groei en welvaart. En een stad die er op tal van plekken beter en mooier uitziet. Een plek waar je je thuis voelt. Waar mensen leven, wonen, werken en recreëren in een omgeving die uitnodigend, leefbaar, duurzaam en groen is.

[Bron: Toekomstvisie 2020]

Op 17 december 2007 is de Toekomstvisie Enschede 2020 door de gemeenteraad vastgesteld nadat deze aan de stad is gepresenteerd. Omdat de ambities te groot zijn voor een gemeente alleen, vraagt dit samenwerking, partnerschap en verbondenheid tussen de gemeente en andere partijen als organisaties, instellingen, bedrijven, de Enschedeërs.

Met de afvalbeleidsvisie leveren wij een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen van de toekomstvisie. In de afvalbeleidsvisie staat een duurzame samenwerking met partners, organisaties en de inwoners in de stad voorop. We gaan na wat er leeft en speelt onder de bevolking en samen met onze partners als Twence en Twente Milieu gaan we op zoek naar gezamenlijke doelen zodat de afvalinzameling op een duurzame manier wordt vormgegeven, er niet onnodig grondstoffen worden verspild en de stad er aantrekkelijk, schoon, heel en veilig uitziet.

3.2 Duurzaamheidsbeleid

In 2020 willen we een CO₂-reductie van 30% ten opzichte van het jaar 1990 hebben bereikt. Daarnaast wordt er gestreefd naar 20% duurzame energie t.o.v. het totale energiegebruik.

In 2010 is de nota langetermijnvisie duurzaamheid, genaamd 'Nieuwe energie voor Enschede; versnellen en verscherpen van klimaataanpak door energie' vastgesteld. In deze nota sluit de gemeente Enschede aan bij de nationale doelstellingen conform het 'klimaatakkoord'. Deze ambitieuze CO₂-doelstellingen liggen in bereik als er versneld en verscherpt maatregelen worden ingezet. De gemeente Enschede is een van de meest vooruitstrevende gemeenten als het gaat om het duurzaamheidsbeleid en deze positie als koploper wil de gemeente graag behouden. Dit kan zij niet zonder haar inwoners en bedrijven. Maar ook door zelf het goede voorbeeld te geven.

Een duurzaam afvalbeleid draagt bij aan vermindering van de CO₂-emissie en daarbij aan de doelstellingen van de stad Enschede om de CO₂-emissie te reduceren.

3.3 Coalitieakkoord

'Vertrouwen in Enschede' – dat is het motto van het collegeakkoord voor de periode van 2010-2014. In dit collegeakkoord staan items als besturen doe je samen, ondernemend en gedurfd, actief in de wijk voorop. Het College wil dat burgers en partners meer zeggenschap, sturing en verantwoordelijkheid krijgen. Zij geeft hier inhoud aan door onder andere te kiezen voor:

- meer autonomie voor wijken, buurten en de dorpen.
- Slagvaardige regionale samenwerking
- Actief arbeidsmarktbeleid
- Vitale sportverenigingen
- Een goede benutting van ruimte.

Bijlage 4

Trends en ontwikkelingen

Ontwikkelingen in de wereld

- **Bevolkingsgroei**

Door stijging van de welvaart, de toegenomen kwaliteit en beschikbaarheid van voeding en een sterk verbeterde gezondheidszorg is de wereldbevolking in de afgelopen eeuwen fors toegenomen. In 2010 waren er ca. 6,8 miljard bewoners. De verwachting is dat de wereldbevolking tot 2050 stijgt tot zo'n 8,9 miljard mensen. Dit is een toename van de wereldbevolking van 790% in slechts 250 jaar. Bij ongewijzigd beleid zorgt een toename van de bevolking en welvaart voor een grotere vraag naar voedsel en stijging van het afvalvolume en de benodigde grondstoffen [Afval Themaport, onderdeel van het project Our Common Future 2.0 2010-2011].

- **Klimaatverandering**

De temperatuur van de aarde stijgt als gevolg van menselijk handelen waarbij CO₂ en andere broeikasgassen vrijkomen. Uit diverse rapporten en 'Life Cycle Analysis' blijkt dat recycling van materialen en het stoppen van het storten van afval, aanzienlijk scheelt in de hoeveelheid vrijkomende broeikasgassen [Afval Themaport, onderdeel van het project Our Common Future 2.0 2010-2011].

- **Uitputting van natuurlijke grondstoffen**

Het verbruik van aardse grondstoffen in een jaar gaat sneller dan wat de aarde in een jaar produceert. De dag waarop we de grondstoffen in een jaar verbruiken valt door de jaren heen steeds vroeger in een jaar. Het huidige verbruik is niet houdbaar voor de toekomst. Het gaat hierbij niet alleen over de fossiele brandstoffen zoals olie en steenkolen. De schaarste aan grondstoffen leidt tot hoge marktprijzen wat vervolgens leidt tot meer recycling en innovaties [Afval Themaport, onderdeel van het project Our Common Future 2.0 2010-2011].

Ontwikkelingen in Nederland

- **Nederland versus de wereld**

Nederland zit samen met enkele andere West-Europese landen in de kopgroep van geavanceerde verwerking van afval. Zo is de hoeveelheid afval die gestort wordt zeer beperkt, is het recyclingspercentage relatief hoog en vindt er energieopwekking plaats door verbranding. Er wordt 80% van ons afval gerecycled en slechts 4% gestort. Ter vergelijking: in Europa werd in 2008 38% gerecycled en 40% gestort.

Nederland wil zijn positie als koploper versterken. In een brief van secretaris Atsma d.d. 25 augustus 2011 gericht aan de voorzitter van tweede kamer geeft dhr. Atsma aan op welke wijze in deze kabinetsperiode (tot 2015) een nog grotere bijdrage kan worden geleverd aan vermindering van de milieudruk in het afvalbeheer en versterking van de economie [brief Atsma aan voorzitter van de tweede kamer d.d. 25-08-2011].

- **Grondstoffenrotonde**

Nederland streeft er naar om blijvend een spilfunctie te vervullen in het hoogwaardig recyclen van producten en materialen en zet zich in voor realisatie van een grondstoffenrotonde in Nederland: afvalstromen 'rijden' de rotonde op en na verwerking verlaten ze die als grondstoffen om hun weg te vinden in producten [afvalforum speciale editie januari 2011].

- **Verbranden van afval**

Het verwerken van restafval wordt goedkoper. Er heerst een stevige concurrentie: door het steeds kleinere aanbod van restafval (alles wat niet gescheiden wordt aangeleverd), is er sprake van overcapaciteit in Nederland. Verschillende afvalverbranders stunen met de prijzen om hun ovens vol te krijgen. Er wordt steeds meer brandbaar afval vanuit het buitenland ingevoerd. Het risico bestaat dat er ook meer getrokken wordt aan het afval dat kan worden

gerecycled. Er zullen op termijn voor alle soorten afval verwerkingsmethoden bestaan die minder sporen nalaten dan stort en verbranding. In Nederland is dit in het Landelijk afvalbeheerplan met minimumstandaarden vastgelegd. Dit houdt in dat een bepaalde afvalstof minimaal moet worden verwerkt volgens de aangegeven standaard. Zo geldt voor grof huishoudelijk restafval dat deze stroom uitgesorteerd moet worden en niet meer mag worden verbrand.

Het besef zal er steeds meer zijn dat alle materialen een economische en ecologische waarde hebben. Verbranding met energieopwekking zal deels afgebouwd worden door de toename van recycling. Overcapaciteit in de markt zal ten koste gaan van de slechtste verbrandingsinstallaties (een installatie met een laag elektrisch rendement). Milieutechnisch gezien is het beter om verder te rijden (tot we. 4.138km) het afval in een installatie met een hoog rendement te verwerken dan het dichtbij in een mindere installatie te verwerken. Twence is een installatie met een hoog elektrische rendement (R1-installatie).

- **Optimalisatie en sluiting van de hele keten**

Er wordt niet meer gedacht vanuit de afvalfase maar vanuit de fases daarvoor (cradle to cradle). In de ontwerpfase wordt al nagedacht over het ontstane afval zodat het opnieuw kan worden ingezet. Voorbeeld is bijvoorbeeld piepschuim (EPS) waar weer piepschuim van wordt gemaakt. De economische crisis versterkt deze gedachte omdat daardoor kostenbewustzijn ontstaat.

- **Producentenverantwoordelijkheid**

Voor autowrakken, elektrische apparatuur, elektronica, verpakkingen en batterijen, zijn in Nederland de producenten en importeurs verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van afgedankte producten. Er worden convenanten afgesloten en op de naleving hiervan ziet de overheid op toe. Nederland is hiermee een de koplopers in de wereld. Steeds meer productengroepen komen te vallen onder producentenverantwoordelijkheid. Producenten geven aan producten een tweede leven door het product terug te brengen in de grondstoffenketen, door duurzaam te ontwerpen of door de inzameling en verwerking van het product over te laten aan een verwerker die vervolgens de materialen levert aan derden.

De invoering van producentenverantwoordelijkheid is vaak een moeizaam proces en met name de financieringsstructuur leidt vaak tot discussies. Dit zien we bij de producentenverantwoordelijkheid voor wat betreft de gescheiden inzameling van kunststofverpakkingsmateriaal

- **Statiegeld discussie**

Het al dan niet afschaffen van statiegeld op de grote PET-flessen is momenteel onderwerp van discussie. Het huidige statiegeldsysteem levert een belangrijke bijdrage aan het behalen van de doelstelling voor hergebruik van kunststof verpakkingen. Het afschaffen van statiegeld kan leiden tot meer zwerfafval en tot een lager recyclingspercentage. Het lijkt er op dat de overheid het statiegeld wil afschaffen, als beloning voor behaalde resultaten. En ook vanwege bezwaren uit het bedrijfsleven omdat er beslag wordt gelegd op ruimte in de supermarkten. Het is onduidelijk welke kant het op gaat.

- **Financiering Afvalfonds**

Het Rijk ontvang structureel aan verpakkingenbelasting € 365.000.000,-. Jaarlijks gaat er € 115.000.000,- van de verpakkingenbelasting naar het Afvalfonds. Deze rijksbijdrage aan het fonds wordt beëindigd. Het Rijk, VNG en het bedrijfsleven willen er voor zorgen dat gemeenten een vergoeding blijven ontvangen voor onder andere de inzameling van kunststofverpakkingsmateriaal, glas en oud papier en karton. Hierover is echter nog steeds geen duidelijkheid. Alleen als deze vergoeding voldoende hoog is, zal het niet nodig zijn de lokale afvalstoffenheffing te verhogen om het systeem blijvend te kunnen financieren. Zolang er geen duidelijkheid is over de financiering, zijn gemeenten terughoudend in het doen van investeringen en staat het innovaties in de weg. Als de nadere afspraken over producentenverantwoordelijkheid niet goed worden ingevuld, kan dit leiden tot andere keuzes door gemeenten voor de inzameling van verpakkingsafval.

Ontwikkelingen gemeenten

- **Verschuiving focus van inzameling van restafval naar inzameling herbruikbare stromen**

De tendens bij gemeenten is dat door toename van gescheiden inzameling van afvalstromen is er sprake van een afname van de hoeveelheid restafval. Om bronscheiding nog verder te stimuleren wordt de focus gelegd op de te scheiden inzamelstromen en minder op het restafval wat nog overblijft. Zo wordt er in steeds meer gemeenten het restafval in de minicontainer alternerend met andere fracties zoals kunststofverpakkingsmateriaal, oud papier en karton opgehaald (1 keer in de drie weken). En worden er in enkele gemeenten in Nederland momenteel pilots uitgevoerd waarbij het restafval niet langer huis-aan-huis wordt opgehaald. De bewoners moeten het restafval zelf wegbrengen naar ondergrondse verzamelcontainers. Hiermee wordt de prikkel om te scheiden bevorderd.

- **Veranderde rol van gemeenten van afvalinzamelaar naar grondstofregisseur**

Afval wordt niet meer gezien als restproduct en kostenpost maar als grondstof en bron van inkomsten. De rol van gemeenten verandert van afvalinzamelaar naar grondstofregisseur. [bron: binnenlands bestuur , 22 september 2011]

Colofon

Teksten
gemeente Enschede

Ontwerp en realisatie
Het Inventief, Tilburg